Leto LXXII, št. 270

Poštnina plačana v gotovini. — Die Postgebühr bar bezahlt.

Preis - Cena L 2

Uredništvo uprava: Ljubljana, Kopitarjeva 6. Telefon 22-61—22-64. Mesečna naročnina 32 lir. — Ček. rač. Ljubljana 10.650 za naročnino in 10.394 za inserate. Izključno zastopstvo za oglase iz Italije in inozemstva: UPI S. A. Milano. Rokopisov ne vračamo.

SLOVENEC

Naročite se čimprej na »SLOVENČEV KOLEDAR« da ne boste ostali brez njega!

NOVEMBER 1944

24

PETEK

Der Feind verlor in der ersten Woche

der dritten Abwehrschlacht bei Aachen 320 Panzer und mindestens 20.000 Mann

Angriff auf eingeschlossene feindliche Verbände im Raum Muelhausen-Basel — Erbitterte Kämpfe bei Forli — Voller Abwehrerfolg in Mittelungarn

Aus dem Führerhauptquartier, 22. November. Das Oberkommando der Wehrmacht gibt bekannt:

Die Wucht der feindlichen Grossangriffe im Raum von Aachen hat sich gestern nach vorübergehenden Nachlassen erneut zu grösster Heftigkeit gesteigert. Unsere Truppen haben weiterhin die härtesten Feuerproben bestanden und ihre Stellungen gehalten.

Die Besatzung von Eschweiler, an das sich der Feind im Verlaufe der vorangegangenen erbitterten Kämpfe unter blutigen Verlusten von drei Seiten herangearbeitet hatte, entzog sich befehlsgemäss der Umfassung und setzte sich in eine Sehnenstellung östlich der Stadt ab. Der Feind verlor in der ersten Woche der neuen Abwehrschlacht bei Aachen im ganzen 320 Panzer und mindestens 20.000 Mann. Auch unsere eigene Verluste sind nicht unerheblich, bleiben jedoch weit hinter den amerikanischen zurück.

Teile der Besatzung von Metz behaupten sich in erbitterten Häuserkämpfen gegen den Feind, der gestern bis zur Stadtmitte vordringen konnte.

In Lothringen hält der Gegner seinen Druck in den bisherigen Angriffsräumen aufrecht. Oestlich Saarburg konnte er die lothringisch-elsässische Grenze mit Panzerspitzen überschreiten. Zabern ging verloren. In den Westvogesen halten örtliche Kämpfe mit weiter angreifenden feindlichen Bataillonen, vor allem östlich der oberen Meurthe an.

Die Zitadelle von Belfort wurde gegen alle feindlichen Angriffe gehalten.

Die im Raum Mülhausen—Basel abgeschnittenen Kräfte des Gegners wurden von unseren örtlichen Reserven angegriffen. Der Feind versuchte gestern vergeblich unseren Sperriegel zwischen den Südausläufern der Vogesen und der schweizer Grenze zu durchstossen, um die Verbindung mit seinen eingeschlossenen Verbänden herzustellen.

Deutsches Fernfeuer unserer neuartigen Waffen lag gestern auf dem Raum von London, Antwerpen und Brüssel.

Im adriatischen Küstenabschnitt erreichte der feindliche Artillerie- und Schlachtfliegereinsatz gestern eine in diesem Masse auch hier noch kaum gekannte Heftigkeit. In der Nacht trat der Feind erneut zum Grossangriff mit Schwerpunkt bei Forli und an der Küste an, wobei er das Gefechtsfeld mit Scheinwerfern beleuchtete. Erbitterte Kämpfe sind besonders in einer Einbruchsstelle nordwestlich Forli entbrannt.

Aus den Donaubrückenköpfen in Südungarn werden neue noch im Gang befindliche bolschewistische Angriffe gemeldet, die dem Feind Geländegewinn einbrachten.

Der zehnte Tag der Abwehrschlacht in Mittelungarn brachte erneut einen vollen Abwehrerfolg unserer durch die Luftwaffe wirksam unterstützten Panzer- und Infanterieverbände. Nordöstlich Budapest und im Raum von Gyoengyoes wurden starke Angriffe der Bolschewisten zerschlagen und hierbei durch Verbände des Heeres 29, durch Schlachtflieger und Flakartillerie der Luftwaffe 35 Panzer abgeschossen. Eigene Gegenangriffe führten zu Stellungsverbesserungen und zur Vernichtung abgesprengter feindlicher Kräfte.

Der Theiss-Brückenkopf der Bolschewisten nordöstlich Tokai wurde durch eine ungarische Division bis auf einen schmalen Uferstreifen beseitigt. Südwestlich Ungvar scheiterten auch gestern die Durchbruchsversuche mehrerer Sowjet-Divisionen.

Die Luftwaffe bekämpfte im ungarischen Raum mit nachhaltiger Wirkung feindliche Panzerspitzen und den Nachschubverkehr der Sowjets.

Die Angriffe der Bolschewisten im Kurland verloren gegenüber der ungebrochenen Abwehrkraft unserer Truppen an Wucht. Ein vorspringender Frontbogen wurde befehlsgemäss begradigt, nachdrängender Feind abgewiesen. Im Südteil von Sworbe hält die Besatzung, unterstützt durch das Feuer unserer Seestreitkräfte, ihre Stellung weiter in schwerem Kampf gegen zusammengefasste feindliche Angriffe.

Sicherungsstreitkräfte der Kriegsmarine versenkten vor der Ostküste der Halbinsel ein sowjetisches Schnellboot.

Nordamerikanische Terrorbomber griffen das südliche Reichsgebiet an und warfen Bomben auf verschiedene Städte. In München wurde die Frauenkirche durch Sprengbombenvolltreffer schwer getroffen, andere Kulturdenkmäler wurden beschädigt. Luftverteidigungskräfte schossen 19 feindliche Flugzeuge, darunter 15 viermotorige Bomber, ab.

Ogorčeni boji pri Metzu in Belfortu

Berlin, 23. nov. Na zahodnem bojišču so bila v torek področja Aachena, Saarburga in Montbeliarda žarišča težkih bojev. Kljub temu, da je sovražnik izrabil svoj vdor ob švicarski meji ter dosegel Ren in Mulhouse ter so tudi pri Saarburgu napadajoči Severnoamerikanci — čeprav z izgubo 30 oklepnikov — napredovali, je bilo težišče sovražne ofenzive nadalje na področju Aachena. Tam je sovražnik tudi v torek samo malo napredoval.

Severnoamerikanci, ki so nadalje napadali od Saarburga v smeri proti Zabernu, so sicer tudi napredovali, vendar so postale te prednosti zaradi takojšnjih protiukrepov in vsled prekinitve zveze med 7. in 3. severnoameriško armado na jezerskem področju med Saarburgom in Dieuzom dvomljive. V težkih napadih skuša sovražnik sedaj zopet vzpostaviti zvezo na področju med Saarburgom in St. Avoldom, ne da bi se mu to doslej kljub nekaterim krajevnim uspehom posrečilo. Tudi južno od Saarburga, kjer so Amerikanci na različnih mestih napadli, da bi odprli ceste, ki peljejo preko Vogezov, niso prišli preko pričetnih uspehov. V severni Loreni pa so napadale nemške čete. Nemci so pošiljali vedno znova močne oklepniške osti v že močno zbito severno krilo 3. severnoameriške armade in v na novo pripeljane rezervne čete ter zavzeli pri tem nazaj osem krajav zahodno od Merziga.

Za lorenskim bojiščem so se nadaljevali boji za Metz. V upanju, da bo lahko prištedil svoje sile, je pozval sovražnik posadko k predaji, kar pa je poveljnik Metza, generalni poročnik Kittel kratko in jasno odklonil, tako da morajo sedaj Severnoamerikanci nadaljevati s svojimi izgub polnimi napadi. Kakšne izgube imajo pri tem, je razvidno na primer iz poročila 3. kompanije nekega zaščitnega polka, ki je 7 ur vzdržala napade dvajsetkratne premoči ter pri tem pobila mnogo več ameriških vojakov, kot pa jih je štela ta nemška kompanija.

Na področju Aachena, ki je nadalje najvažnejši bojni odsek, so osredotočili Severnoamerikanci vse svoje napade na lok ob Jülichu med Geilenkirchenom in Eschweilerjem. Zaradi težkega nemškega topniškega ognja in neprestanih protisunkov, pri katerih je več krajev ob cesti Aachen-Jülich večkrat menjalo gospodarja, so se napadi izjalovili. Radijsko poročilo iz tega odseka javlja, da so Nemci razbili nek s 40 oklepniki podprt napad ter uničili 21 oklepnikov. Razen tega so uničili približno 50 oklepnikov med Eschweilerjem in Hürtgenom. Mesto, da bi dovedli na odsek pri Aachenu nove sile, ki naj bi izpolnile močno potolčene severnoameriške polke in oklepniške oddelke, so britanski oklepniški oddelki prevzeli sedaj tudi odsek severno od Geilenkirchena. Imeli so prav tako malo uspeha kot Severnoamerikanci ter ostali oddelki 2. britanske armade, ki so napadali v zamočvirjenem in z minami posejanem ozemlju ob nemškem mostišču pri Maasi pri Roermondu in Venlu.

V sedanjih težkih bitkah na zahodnem bojišču, pred katerimi obledijo celo boji v Normandiji, so nemške čete tudi v torek v bistvenem obdržale svoje postojanke.

Municijska kriza pri zaveznikih?

Stockholm. Spričo novega Eisenhowerjevega poziva ojačeni proizvodnji municije se vprašujejo v mednarodnih krogih, tako pravi neko londonsko Bullsovo poročilo, ali se ne bližajo zavezniki enako nevarni municijski krizi, kot se je to zgodilo leta 1915. Problem je nastal zaradi tega, ker je narasla sedanja zapadna ofenziva v največjo bitko svetovne zgodovine, ki zahteva municijo v doslej nesluteni količini. Vzrok pomanjkanju je dejstvo, da je bilo zavezniško vojaško vodstvo prisiljeno pokopati vsa upanja na zlom nemške morale ali na prekinjenje bojev, ako bo Nemčija sama postala bojišče. Za britansko municijsko preskrbo obstoja največji problem v prevoznih težavah. Po poročilih iz Washingtona, tako pravi Bullsova vest, proučujejo pristojna mesta izredne ukrepe, ki bi praktično preprečili ameriškim delavcem možnost svobodne izbire dela. Ne primanjkuje le granat, temveč tudi tovornih avtomobilov in avtomobilskih obročev.

Vorošilov ni več član obrambnega sveta

Stockholm, 22. nov. Kot poroča Reuter iz Moskve, so tamkaj objavili, da je bil namesto razrešenega maršala Vorošilova imenovan za člana »državnega obrambnega odbora« armadni general Nikolaj Bulgarnin.

Sovražnik izgubil v prvem tednu

tretje obrambne bitke pri Aachenu 320 oklepnikov in najmanj 20.000 mož

Napad na obkoljene sovražne oddelke na področju Mulhouse-Bazel — Ogorčeni boji pri Forliju — Popolen obrambni uspeh v srednji Madžarski

Führerjev glavni stan, 23. nov. DNB. Vrhovno poveljstvo oboroženih sil javlja:

Silovitost sovražnih velenapadov na področju Aachena je včeraj po prehodni popustitvi zopet narasla. Naše čete so nadalje vzdržale najtrše ognjene preizkušnje ter obdržale svoje postojanke.

Posadka Eschweilerja, kateri se je sovražnik med ogorčenimi boji in s krvavimi izgubami približal na treh straneh, se je na povelje izognila obkolitvi ter se odmaknila na zaporne postojanke vzhodno od mesta. Sovražnik je izgubil v prvem tednu nove obrambne bitke pri Aachenu v celoti 320 oklepnikov in najmanj 20.000 mož. Tudi naše lastne izgube niso neznatne, toda so daleko manjše od ameriških.

Deli posadke Metza kljubujejo v ogorčenih hišnih bojih sovražniku, ki je včeraj prodrl do središča mesta.

V Loreni nasprotnik nadalje pritiska na dosedanjih napadalnih področjih. Vzhodno od Saarburga je z oklepniškimi ostmi prekoračil mejo med Loreno in Alzacijo. Zabern smo izgubili. V zapadnih Vogezih se nadaljujejo krajevni boji z nadalje napadajočimi sovražnimi bataljoni, predvsem vzhodno od gornje Meurthe.

Trdnjavo Belfort smo obdržali kljub vsem sovražnim napadom. Naše krajevne rezerve so napadle na področju Mulhouse—Bazel odrezane nasprotne sile. Sovražnik je včeraj zaman skušal prebiti naš zaporni klin med južnimi obronki Vogezov in švicarsko mejo, da bi znova vzpostavil zvezo s svojimi obkoljenimi oddelki.

Daljnostrelni ogenj novega nemškega orožja je padal včeraj na področje Londona, Anversa in Bruslja.

Na jadranskem obalnem odseku je dosegla uporaba sovražnega topništva in borbenega letalstva včeraj silovitost, ki je v tem obsegu tudi tu skoraj niso poznali. Ponoči je pričel sovražnik znova z velenapadom s težiščem pri Forliju in ob obali ter je osvetljeval bojišče z žarometi. Ogorčeni boji so se razvneli zlasti v nekem vdornem mestu severozahodno od Forlija.

Iz donavskega predmostja v južni Madžarski javljajo o novih, trenutno še vršečih se boljševiških napadih, ki so prinesli sovražniku ozemeljske osvojitve.

Deseti dan obrambne bitke v srednji Madžarski je prinesel našim z letalstvom uspešno podprtim oklepniškim in pehotnim oddelkom popoln obramben uspeh. Severovzhodno od Budimpešte in na področju Gyöngyösa smo razbili močne boljševiške napade. Pri tem so uničili oddelki vojske 29, borbeni letalci in protiletalsko topništvo letalstva pa 35 oklepnikov. Z lastnimi protinapadi smo izboljšali postojanke in uničili razpršene sovražne sile.

Boljševiško predmostje ob Tisi severno od Tokaja je neka madžarska divizija odstranila in skrčila na ozek obalni pas. Jugozahodno od Užhoroda so se tudi včeraj izjalovili prebijalni poskusi več sovjetskih divizij.

Letalstvo je napadalo na madžarskem področju z močnim učinkom sovražne oklepniške konice in sovjetski oskrbovalni promet.

Boljševiški napadi v Kurlandiji so izgubili spričo nezlomljene obrambne moči naših čet svojo silovitost. Nek izbočen lok bojišča smo na povelje izravnali, pritiskajočega sovražnika pa zavrnili. Na južnem delu Sorvemaa drži posadka s podporo ognja naših pomorskih sil svoje postojanke še nadalje v težkem boju proti osredotočenim sovražnim napadom.

Varovalne sile vojne mornarice so potopile pred vzhodno obalo polotoka nek sovjetski hitri čoln.

Severnoameriški strahovalni bombniki so napadli južno področje Nemčije in vrgli bombe na razna mesta. V Monakovem je bila z bombnim zadetkom v polno težko zadeta cerkev Naše Gospe, ostali kulturni spomeniki so bili poškodovani. Protiletalske obrambne sile so sestrelile 19 sovražnih letal, med njimi 15 štirimotornih bombnikov.

Obrambni uspehi na jugu in vzhodu

Berlin, 23. nov. Na italijanskem bojišču so dosegle nemške čete prvega dne novih težkih bojev na področju zapadno od Forlija nove obrambne uspehe. Ves uspeh z močnimi oklepniškimi, pehotnimi, topniškimi in borbeno letalskimi silami izvedenega napada je bil krajeven vdor pri Castrocaru. Vse ostale prehodne ozemeljske pridobitve so morali Britanci zaradi nemških protinapadov zopet opustiti.

Tudi na Balkanu so zadale nemške zaščitnice in posadke oporišč ob vzhodnem in zapadnem robu Kosovega polja tamkaj nadalje napadajočim Bolgarom in komunističnim tolpam v obrambi in protisunkih nove težke izgube.

Tudi med Budimpešto in Matra gorovjem so se stalno menjavali protinapadi z obrambo. Tukaj so nemške čete ponovno razbile vse probojne poskuse močnih boljševiških pehotnih in oklepniških sil. 3 posamezne vdore so Nemci takoj zajezili ter s tem preprečili odločilno nasprotnikovo napredovanje. Južno in jugozapadno od Miskolca so nemške čete razbile nadaljnje boljševiške napade ter so z lastnim protinapadom zavzele nazaj obvladujoče višine. Ker so madžarske čete razen tega nadalje zožile sovražno mostišče ob Tisi pri Tokayu ter so se v nemškem obrambnem ognju zrušili ponovni sovjetski napadi ob cesti Užhorod-Nagykapos ter ob vzhodno slovaški meji in ob prelazu Dukla, se boljševiki s tem tudi v torek niso nič bolj približali svojemu cilju. Niso mogli ožje obkoliti niti Budimpešte, niti izsiliti prodor v vzhodno Slovaško.

Prav tako važen je bil nemški obrambni uspeh na severu vzhodnega bojišča. Tu so se tudi tretjega dne obrambne bitke zrušili vsi z močnimi silami izvedeni sovjetski napadi jugovzhodno od Liepaje. Majhne nove vdore so Nemci s takojšnjimi protisunki zajezili ter odstranili vdorna mesta iz prejšnjega dne.

V južnem delu polotoka Sorvemaa, kjer postajajo boji vedno bolj ogorčeni, se bitka še nadaljuje. Okrog poldneva so tu Sovjeti z močno oklepniško podporo ponovno napadli. Edinice vojne mornarice so kljub slabi vidljivosti obstreljevale sovražnikova zbirališča ter s svojim zapornim ognjem razbremenile obrambni boj grenadirjev ter na celini se borečih mornariških čet. Predvsem so preprečile poseg sovražnih vojnih ladij ter potopile ali težko poškodovale 3 sovražne ladje.

Milan, 22. nov. Iz Vatikana javljajo, da bo papež še pred Božičem sklical konzistorij, na katerem bo imenoval naslednika umrlega kardinala državnega tajnika Maglioneja.

Stockholm. Švedska trgovinska mornarica je izgubila od pričetka vojne 280 ladij z 1,011.057 tonami.

Nachschub für die Ostfront. — Na vzhodno bojišče dovažajo gradivo
P. K. Aufn. Atlantic.

Glasovi o »V 2«

Lizbona. »Diario Popular« piše, da se bavi svetovna javnost v ojačeni meri z nemškim tajnim orožjem »V 2«. List ga imenuje »neslišni in zmrznjeni izstrelek«. Kljub velikemu molku, ki vlada o novem orožju v Angliji, so prispela iz nje vendar razna poročila. Število oseb, ki so videle pasti »V 2«, je zelo omejeno, ker jih je pač malo ostalo pri življenju. Novo nemško orožje je odpravilo razne nepopolnosti »V 1«. Ker pada izstrelek skoraj navpično, ne pomaga sedaj prav nič zaščita z baloni. Tudi mu ne morejo slediti lovci, ker je nemogoče, da bi leteli v črti, po kateri se premika izstrelek. Tako praktično ni na razpolago nikake uspešne obrambne možnosti.

Seja italijanske vlade

Milan, 22. nov. Po vesti iz italijanskega glavnega stana se je sestala pod Ducejevim predsedstvom italijanska vlada. Duce je poročal o političnem in vojaškem položaju, nakar je maršal Graziani dopolnil njegovo poročilo. Po ekspozeju finančnega ministra so se posvetovali o proračunu za leto 1944-45. V posebni izjavi je izrazil ministrski svet svojo trdno odločenost za politiko trdnih javnih financ in za energično obrambo kupne moči italijanske lire. Pozval je italijanski narod, naj se bori proti vsakršnim špekulacijam, da bi tako ubranil valuto kot temeljni simbol gospodarske kapacitete in politične moči svoje dežele. Vlada je podkrepila svoj sklep, da bo očuvala delavske prihranke pred vsako nevarnostjo.

Moskva podžiga Italijane

Bern, 23. nov. »Basler Nachrichten« piše o katastrofalnih razmerah v Italiji. Iz članka je razvidno, da je v Bonomijevi Italiji mnogo organizacij, za katerimi stoji Moskva, ki skušajo podžgati brezposelne k uporu. Te organizacije predlagajo zavezniškim oblastem in Bonomiju celo vrsto zahtev, ki bodo imele dalekosežen učinek tudi politične narave.

Zastopnik teh organizacij je med ostalim tudi tajnik di Vittorio, ki je izjavil, da so v Bonomijevi Italiji milijoni brezposelnih in milijoni brezdomcev ter da doslej ni bilo še nič storjeno, da bi se pričeli izvrševati gotovi načrti za ponovno izgradnjo. Komunistični list »Unita« pa še poleg tega poziva, naj se Italijani ne odzovejo pozivom zavezniških »delovnih uradov«.

Izjava iranskega šaha

Lizbona, 23. nov. Kakor javlja londonski list »Daily Express«, je izrazil iranski šah v posebnem intervjuju svojo zaskrbljenost nad obnašanjem zaveznikov. Izjavil je, da bi morale Anglija, Sovjetska zveza in Združene države brez obotavljanja izpolniti svoje obljube, ki so jih dale med vojno. Upa, da mu bodo dali zavezniki možnost, da bo lahko njegova dežela sama odločala o svoji usodi ter urejevala svojo notranjo politiko. Pričakuje tudi, da bodo Stalin, Roosevelt in Churchill tudi držali obljube, ki so jih dali v Teheranu.

Te šahove izjave so z ozirom na sovjetski pritisk glede vprašanja petroleja posebnega pomena. One so izraz zaskrbljenosti in razočaranja dežele, ki ima boljševizma dovolj in ki se ne more povsem odtegniti njegovi oblasti.

Teheran še vedno v krizi

Stockholm. S podelitvijo mandata za sestavo iranske vlade Mortezu Bayuttu vladna kriza še vedno ni končana, poroča Reuter iz Teherana. Treba je počakati, ali se bo Bayuttu posrečilo vlado sestaviti. Namestnik sovjetskega zunanjega komisarja Kavtaradze, ki je v Teheranu zahteval odstop Saidove vlade, je še vedno v Teheranu. V britanskih krogih smatrajo, da bodo Sovjeti ponovno zahtevali petrolejske koncesije.

Tudi Scobie ima težave

Stockholm. Kaže, da bo naletela razorožitev grških komunistov, ki mora biti na povelje vrhovnega poveljnika v Grčiji generala Scobija izvršena do 10. decembra, na velik odpor. Vsekakor je smatral po Reuterjevi vesti Scobie za potrebno, da pozove v Atene voditelja pokretov TAM in ELLAS, da bi podpisala izjavo o razpustu svojih organizacij.

Roosevelt in poljsko vprašanje

Lizbona, 23. nov. K stališču severnoameriške vlade do poljskega vprašanja piše »News Week« 6. novembra: Vlada Združenih držav ve, da je stališče Sovjetov trdno in neomajno. Če tega med volilnim bojem niso mogli priznati, tako bo Washington po ponovni izvolitvi Roosevelta pritiskal na londonske Poljake — kakor je to Churchill že odkrito storil — da uredijo spore z lublinskimi Poljaki. Če bi se Poljaki zedinili ter sprejeli sovjetske pogoje, potem bi obstojal dvostranski dogovor, za katerega ne bi mogli uporabljati načelne ameriške odklonitve enostranskih rešitev pred mirom.

Amsterdam. Reuter javlja iz Pariza, da je umrl v starosti 81 let Joseph Caillaux, bivši francoski ministrski predsednik.

Anglija molči k sovjetskemu terorju

Ženeva, 23 nov. »Če doživljamo, kako se kratkomalo spregleduje ogromna krivica, ki so jo Sovjeti v poslednjem času prizadejali mnogim evropskim narodom, potem lahko z upravičenjem postavimo vprašanje, ali Anglija še sploh vztraja na principih, za katere je baje šla v vojno.« To piše list »Catholic Times«. List piše dalje, če je Velika Britanija v resnici zagovornik svobode za vse, kako lahko potem dopušča takšno sovjetsko ravnanje. To ravnanje ni namreč nič drugega, kot zasužnjenje narodov. Pod krinko »osvoboditev izpod nemškega jarma« uresničuje Moskva svoje načrte in Anglija jih odobrava s tem, ko molči. Zasužnjenje in smrt so prinesli Sovjeti z »osvoboditvijo« tudi Baltskim narodom. Sovjetski uradniki so na primer zasliševali Litvance. Ob koncu zasliševanja so jim izročili izkaznice različne barve, ki so odločale o njihovi bodoči usodi. Zeleno je pomenilo prisilno delo, rdeče službo v Sovjetski zvezi, belo deportacija. Oni, ki niso dobili nobene izkaznice, so bili še istega dne ustreljeni.

Eisenhower je moral spremeniti načrte

Ženeva, 23. 11. K vojnemu položaju piše vojaški sodelavec lista »Irish Independent«: Eisenhower je moral močno spremeniti svoje načrte, kajti ne samo angleški in ameriški narod sta verovala v konec vojne do božiča, marveč so bili o tem prepričani tudi številni vojaški vodje. Sedaj se jasno vidi, da uporablja ameriško vrhovno poveljstvo vse razpoložljive sile, da bi odvzelo Nemcem možnost, nadalje izboljšati svoje postojanke.

Angloamerikanci so se vdali svojim sanjam ter so verjeli, da bo vojna končana do božiča, piše v uvodniku list »Irish Times«. Njihova vojna utrujenost je povsem razumljiva, tembolj deprimirajoče mora sedaj vplivati na nje dejstvo, da bo trajala vojna še daleč tja v leto 1945. Zavezniki so sicer dosegli meje Nemčije, jih na nekaterih točkah celo prekoračili, toda niso mogli motiti zveze nemške obrambe, kaj šele, da bi preprečili Nemcem, da bi postavili vse vojskovanje na novo osnovo. Če dosegajo zavezniki še nadaljnje uspehe, se je hitrost njihovega napredovanja v glavnem zmanjšala.

Poleg bojišča na zapadu in vzhodu pa ne smemo pozabiti na bojišče v Italiji. Odlični uspehi feldmaršala Kesselringa ter izredno žilav odpor njegovih vojakov sta tudi tukaj preprečila odločilni zavezniški uspeh. Vojaki 8. britanske armade so mnenja, da je Kesselring največji nemški general v tej vojni.

Spor med brati

Milan. Bivši ameriški poslanik v Parizu Bullitt je zapisal v nekem članku časopisa »Life«, da je boljševiški vodja Togliatti pri svojem povratku iz pregnanstva prinesel s seboj ljubko vsoto 25.000 dolarjev, ki so mu jo dali kot »majhen predujem« za njegovo boljševiško delo v Bonomijevi Italiji. Italijanski radio pravi v komentarju k tej izjavi, da so vsi Togliattijevi sovražniki in prijatelji že dolgo časa vedeli to, kar je zavezniški poslanik sedaj tako »tenkočutno« razkril. Toda Togliatti je bil divji od jeze ter se je po razžalitvi Bullitta z raznimi obdolžitvami obrnil na ministra Solerija s pronjo, naj stvar preišče. Soleri je nato izjavil, da ni bil po Togliattievem prihodu v nikaki banki v Neaplju naložen tako velik znesek. Ali misli Togliatti, da je stvar s tem odstranjena? Menda ne misli, da bo postavil Bullitta na laž zato, ker denar ni na regularen način v banki na razpolago boljševiškemu komisariju, v banki, ki je vendar tipičen znak meščanskega kapitalizma!

Romunija zopet na vrsti

Ženeva, 22. nov. Po vladni preosnovi na Finskem, ki je znova za korak pospešila moskovske načrte za boljševizacijo, stopa v boljševiški politiki zopet Romunija močneje v ospredje. Tamkaj je komaj prišla pod boljševiškim pritiskom na vlado močno boljševiško pobarvana klika, ki pa je očividno že zrela za odstop. Moskovski napadi proti tej vladi, zlasti proti domnevno pomanjkljivemu izpolnjevanju mirovnih pogojev, se v zadnjih dneh vedno bolj množe. Po napovedi sovjetskega lista »Vojna i Rabočji Klas«, da bo potrpljenje sovjetskih čet kmalu izčrpano, prinaša sedaj »Rdeča Zvezda« članek, ki izraža nezadovoljstvo Moskve z romunskimi oblastmi. Vladi očita, da prevladujejo v njej protidemokratske tendence. Popolnoma jasno izraža, da simpatizira Moskva s takozvano »narodno demokratsko fronto«, ono organizacijo, ki prikriva boljševiško orientirane stranke. Romunska vlada ne bo ušla usodi, katero ji je namenila sovj. vlada, niti s tem, da je, kot javlja »Tass« sedaj hitro izmenjala vse prefekte, ki so vršili svoje posle še pred imenovanjem nove vlade.

Sosnkovski resigniran

Stockholm, 22. nov. Po Reuterjevi vesti so uradno objavili, da je odpotoval bivši vrhovni poveljnik poljske armade general Sosnkovski v Kanado. General je bil prva žrtev britansko-boljševiškega sodelovanja v poljskem vprašanju ter ga je londonska begunska vlada končno razrešila njegovega mesta. Očividno je spoznal, da ne more Poljske prav nič več rešiti ter da jo čaka usoda popolne kapitulacije pred Moskvo. Pri svojem umiku preko morja se je Sosnkovski gotovo tudi spominjal usode Sikorskega ter zato pohitel s svojim sklepom.

Kratka poročila

Stockholm. »Svenska Dagbladet« poroča iz Pariza, da je umrl v starosti 85 let francoski diplomat in pisatelj Maurice Paleologue. Pokojnik je bil v prvi svetovni vojni francoski poslanik v Petrogradu, kasneje pa generalni tajnik francoskega zunanjega ministrstva. Bil je član francoske akademije.

Stockholm. Član londonskega grškega poslaništva Aleksander Pallis je izjavil nedavno znova na tiskovni konferenci, da bo zahtevala Grčija revizijo svojih severnih meja, da bi tako dobila varnostni pas proti Bolgariji. Grčija bo vztrajala vsaj na posesti planinskega trikota v severnem Epiru v izmeri 9000 kvadratnih kilometrov. Pallis je nato izrekel močne obtožbe proti italijanskim okupacijskim četam.

Milan. Po poročilu agencije Reuter je izbruhnil v glavnem rimskem zaporu »Regina Coeli« v noči na ponedeljek upor. Kaznjenci so skušali zažgati zgradbo. Že v septembru je prišlo v tem zaporu do nemirov.

Bern. Po poročilu agencije Exchange iz Pariza bo odpotoval de Gaulle v četrtek v Moskvo. Očitno želi Kremelj dati svojemu državnemu upravitelju v Franciji nova navodila.

Stockholm. »Nikjer ni znakov slabosti pri nemških četah,« piše londonski list »Times« k bojem na zapadu. »Kjer se morajo umakniti, storijo to v popolnem redu.«

Amsterdam. Kakor javlja agencija Reuter, so Nemci v poslednjih 24 urah obstreljevali z dalekometnimi izstrelki južno Anglijo. Javljajo o škodi in izgubah.

Iz Trsta

Zatemnitev v Trstu je od 17.15 zvečer do 6.5 zjutraj.

Na cesti ustreljen. 20. novembra kmalu po devetih zvečer so meščani v ulici Cereria zaslišali strele, hitre korake in stokanje. Nekaj pametnih mož se je opogumilo in šlo pogledat, kaj se je zgodilo na cesti. V bližini hiše št. 10 je ležal na tlaku moški, ki ni kazal več znakov življenja. Bil je to 52 letni trgovec Avrelij Prelesnik, lastnik trgovine z živili in vinom. Zdravnik, ki je brž prišel na mesto, je ugotovil, da je ustreljeni dobil strel v srce.

Nevarnost odprtega ognja v spalnicah. Spet je neprevidnost bila kriva, da bi skoraj umrla dva zakonca, ki sta v spalnici zažgala oglje, da bi segrela prostor, nista pa pogasila ognja. Začel se je širiti plin po sobi in sreča v nesreči je bila, da se nista tako trdno zaspala in sta mogla poklicati na pomoč. Kljub temu, da sta ostala pri življenju, bo trajalo dokaj časa preden si bosta mogla opomoči od zastrupljenja.

Z balkona je padel. 20 letni študent se je preveč nagnil čez balkon in je izgubil ravnotežje ter padel na tlak na cesti. Pri padcu mu je počila lobanja in je poleg tega dobil še drugo težjo poškodbo. Takoj so ga prepeljali v bolnišnico, kjer pa zelo dvomijo, da bi mogel ostati pri življenju.

Umrli so: Justina Kastelanovič, vdova Baldešič, stara 79 let; Podbeščik Marij, star 3 leta; Antonija Končina, stara 77 let; Zupan Franc, star 78 let; Marija Ražen, vdova Škerjanc, stara 83 let; Obrega Emil, star 66 let; Uršula Devetar, vdova Biteznik, stara 85 let; Katarina Zavadlal, vdova Pahor stara 70 let; Lah Marija, vdova Filipič, stara 78 let; Levc Just, star 61 let; Lazar Jožefina por. Potočnjak, stara 34 let; Gerzelj Aleksandra, stara 1 mesec; Krein Marija por. Terpan, stara 87 let; Augusta Logar, stara 75 let; Pobega Lucija, stara 3 leta; Jožef Rojc, star 80 let; Šturm Jožef, star 81 let; Lagoj Lucija por. Pelan, stara 71 let; Kocijančič Ivana, vdova Benca, stara 90 let; Vouk Jurij, star 1 leto. — Naj sveti mrtvim rojakom večna luč, njih dragim naše iskreno sožalje!

Nesreče. Šestletno Anito Tirel z ulice sv. Mavricija štev. 9 je zadel v čelo kamen, ki ga je vrgel nek deček ter jo ranil tako, da bo ozdravela šele po enem tednu. — Sedemletni Silvan Furlan iz Vodnjakove ulice št. 2 se je igral s svojim prijateljem. Med igranjem ga je ta po nesreči precej krepko prasnil s kladivom po glavi. Fantek je moral za teden dni v bolnišnico. — Roman Sterle je v okolici mesta gasil neko barako, ki se je iz doslej neznanega vzroka vžgala in se pri tem človekoljubnem delu opekel po rokah in po obrazu. K sreči so opekline le prve stopnje in bo ozdravel v dveh tednih. — Pred nekaj dnevi se je javila v bolnišnici Adelina P. iz Sv. Jakoba. Imela je več poškodb na licih in nosu. Izpovedala je, da je v mraku srečala na Kardučijevi cesti nekega neznanca, ki jo je najprej grdo [illegible]rjal, nato pa oklofutal ter izginil [illegible]či.

Iz Gorice

Slanino in klobase so ukradli. Iz kleti nekega gostilničarja so odnesli tatovi slanine, salame in klobas v vrednosti 8000 lir. Tatvina jim je kaj lahko uspela, saj klet niti zaprta ni bila.

Drag povratek. Štirje delavci, ki so se vračali z dela, so spotoma stopili v gostilno »Majnica«. Kolesa so postavili na gostilniško dvorišče. Niso se dolgo zadržali, pa so vendar morali doživeti razočaranje, ko so spet hoteli zasesti svoje železne konjičke. Koles namreč na dvorišču ni bilo več.

Težja poškodba pri delu. 62 letni gostilničar iz Budal je pri delu padel s senika in si zlomil tilnik. Prepeljali so ga takoj v bolnišnico, kjer pa bo najbrže izdihnil, ker je njegovo stanje brezupno.

Španija in Portugalska sta proti komunizmu

Duh španstva, ki obvladuje Iberski polotok in deželo z latinsko-špansko kulturo, je budno na straži pred poskusi komunizma, da se v Španiji znova zaneti rdeča revolucija

»Goriški list« prinaša pod naslovom »Hispanidad« 15. nov. zanimiva razmišljanja o Španiji in kulturno sorodnih državah ter o njihovem odnosu do komunizma.

»Hilaire Belloc pripoveduje v svoji znani knjigi o sodobni Angliji, da je Angležu popolnoma tuje staro rimsko pojmovanje vlade, da je treba namreč oblikovati in presnovati duha podložnih. Za Angleža so kolonialne osvojitve samo eden izmed velikih gospodarsko-zemljepisnih pojmov brez kake kulturne primesi. Trgovski duh, ki vodi Angleža pri njegovem osvojevalnem delu sicer poskrbi za nekako takozvano trgovsko dognano upravo v kolonijah ter tako prinaša v tuje dežele nehote angleški značaj in angleški milje. Toda kolonialna politika vzeta kot kulturno poslanstvo je za angleško mišljenje nepojmljiva. Knjiga pisem z Madagaskarja in Indokine, ki jih je izdal francoski kolonialni osvajalec maršal Lyautey, v kateri piše o kolonialni politiki, ki jo razume kot kulturno pomoč bogatega francoskega naroda nizko stoječim domorodcem, bi bila za *angleški* knjižni trg čisto izključena. Dejansko so Francozi uspeli globoko prekvasiti svoje kolonijalce s francosko kulturo. Zlasti se to vidi pri mohamedancih in prebivalcih Indokine.

Še bolj naprej v tem smislu pa so šli Španci. Jezik, družbeni načini in celo kuhinja Iberskega polotoka je prodrla v vse globine in širine nekdanjega španskega kolonijalnega gospodstva. Ta hispanizem, španstvo ali hispanidad, kakor ga imenujejo Španci, tvori trajno miselnost polovice kontinenta.

Že Lenin je izbral za žarišče komunistične revolucije poleg Rusije tudi Španijo

S tem dejstvom so računali mnogi. V luči tega dejstva dobi Španija poseben pomen: ni več drugorazredna ali tretjerazredna država s propadlo staro slavo, ampak je kulturna matica za velike dežele, možno izhodišče za obširna področja. S tem dejstvom je računal Lenin, ki je rabil za začetek boljševiške revolucije državo, ki sicer ne stoji v ospredju svetovnega dogajanja, ki pa ima možnosti, da se nekoč dvigne in postane soodločujoča sila na zemlji. Zato je izbral Španijo in Rusijo. Načrt za revolucijo v Španiji je že Leninov. Ustanovitev iberske sovjetske republike, ki bi obsegala poleg Španije tudi Portugalsko, bi močno odmevala v na pol kolonijalni in deloma še primitivni Južni Ameriki, ki bi bila prav zaradi tega in pa zaradi svoje duhovne povezanosti Španije zelo sprejemljiva za revolucionarne boljševiške poizkuse. Vrh tega pa bi bila morebitna sovjetska zmaga v Južni Ameriki neprecenljivega gospodarskega pomena, saj je kakor Rusija neizčrpna zakladnica naravnih bogastev.

Dejansko se Kominterna ni nikdar prenehala zanimati za Španijo in Južno Ameriko, nasprotno, posvečala ji je vso pozornost, in to v veliko večji meri kot drugim državam. Dokler je v Španiji vladala monarhija, je Kominterna pomagala vsem njenim nasprotnikom, da bi jo zrušili. Leta 1925. je dala Kominterna bogato pomoč upornim Marokancem. Ko je končno 14. aprila 1931 propadla španska monarhija, v Španiji ni več nehala teči kri. Septembra 1934. se je začel znani upor v Asturiji. Leta 1935. je izbruhnila krvava revolucija v Braziliji, v mestih Natal, Macahyba, Olinda in Rio de Janeiro. *Leta 1936. je v juliju* izbruhnila strašna državljanska vojna, ki je trajala poltretje leto.

Nove boljševiške nade glede Iberskega polotoka

Zakaj je Kominterna pustila, da ji je Španija ušla iz rok, ni pojasnjeno. Gotovo ni bil to izraz njene nemoči. V slutnji bližnjega evropskega spopada se je rajši potuhnila in žrtvovala tedanji uspeh za bodoče veliko širše možnosti. Boljševiški poizkus, ki bi se odigraval tako rekoč pred nosom zahodnih velesil, bi utegnil preveč opozoriti zahodno Evropo na bližajočo se nevarnost in bi jo morda prisilil k večji resnosti in povezanosti. Moskva pa je rabila spopada, kajti za svetovno revolucijo je bila to conditio sine qua non. Sedaj pa, ko so se ji odprle nove možnosti, je znova privlekla na dan star načrt. Nova revolucija pa bi bila tisočkrat strašnejša od prejšnjih. Že leta 1943, decembra meseca, so bili španski boljševiški emigrantje, ki so vedrili v Ameriki in Mehiki, pripravljeni na novo revolucijo. Eden izmed njihovih voditeljev je, kakor je poročal lizbonski list »A Voz«, izjavil, da v prihodnji revoluciji ne bodo boljševiki pustili živega niti enega duhovnika in niti enega meščana.

Pri teh novih nakanah je Kominterna našla Španijo povezano s Portugalsko. Ta skupnost je dobila jasnega izraza že v španski revoluciji, ko je izmed vseh tujih prostovoljcev prišlo pomagat Špancem največ Portugalcev in je Portugalska dala Španiji vso politično in gospodarsko pomoč. Ta okolnost ni bila sicer opažena v svetu, toda zato ni nič izgubila na pomenu. Toda ne samo Portugalska, tudi Južna Amerika je izrazila solidarnost s svojo nekdanjo matično deželo. Da je Argentina hodila svoja pota in da se je španski vpliv nanjo večal od dne do dne, je bilo že delj časa znano. Tudi brazilski predsednik Vargas, ki goji tesne stike s portugalskim premierjem Salazarjem, je ukrenil celo vrsto stvari, ki niso bile s simpatijo sprejete v Združenih državah.

Hispanidad, špansko kulturno gibanje, zid proti komunizmu

In prav pri tem so se pokazali sadovi Francovega kulturnega gibanja »Hispanidad«, ki stremi za tem, da kulturno poveže vse dežele španskega jezika in španske miselnosti ter tako s kulturnimi zvezami postavi temelje za politično solidarnost. Španija je namreč že v prejšnjih stoletjih doprinesla k razvoju amerikanske kulture. In velik del tistega, kar občudujemo in ne pomilujemo v amerikanizmu, je španskega izvora. Tako imenovano »amerikansko javno pravo« temelji na pravnih spisih španskih mislecev Vitorie in Suareza. Španski kontribut h kulturni in politični izgradbi Amerike, je pojasnilo ogromno delo salamanškega zavoda »Centro per los estudios americanistas«, ki ga je ustanovil Franco in ga vodi znani mednarodni pravnik in politik Barcia Trelles.

Enota špansko in portugalsko govorečih dežel postaja počasi politična realnost. Kakor je Kominterna hotela izrabiti ta ogromni, politično in gospodarsko primerni prostor, tako sta tudi nacionalna in krščanska Španija ter Portugalska zastavili svoj vpliv in svoje delo, da v tem prostoru zmaga krščanska narodna misel.

Ko gre razvoj drž[illegible]ve v vedno večje prostore, ko se namesto starih nacionalnih držav oblikujejo bloki, ki nosijo že znake nekake suverenosti, je treba pozdraviti tvorbo te nove duhovne enote, ki se jutrišnjega dne lahko spremeni v politično, zlasti ker upamo, da bo v bližnjem spopadu in uporu krščanskega sveta proti boljševiški tiraniji ta prostor igral veliko vlogo.

Zato ga Kominterna s pomočjo tistih politikov, ki jim je lastna gospodarska korist več kakor red in mir v svetu, skuša razbiti. Zato je v oktobru Vatikan tako energično interveniral pri velesilah, da se duhovna enotnost in politična solidarnost Južne Amerike ne razbije!«

Tiha obletnica posadke v Podpeči

Podpeč, 24. novembra.

Po badoglijevski izdaji Italije, je bilo tudi pri nas bolj hudo, kakor dobro. Najhuje je pa bilo, ko so v noči na 22. septembra lansko leto odpeljali iz vasi tako rekoč vse moške in jih prisilno mobilizirali v tako imenovano Levstikovo brigado, ki je takrat stolovala v gradu Lesičje pri Škofljici. Čez štirideset jih je bilo. Da je v začetku še nekako šlo, so pozneje pripovedovali ubežniki. Razumljivo! Takrat je bilo še tako rekoč vsega dovolj, saj so ostala polna italijanska skladišča in pa, kar je bilo še važnejše, je bilo to, da takrat komunisti še niso prišli s svojo pravo barvo na dan. Vendar so prekmalu spoznali, kaj prav za prav pomeni ta osvoboditev ter kakšna je, in drug za drugim so vsi pobegnili domov, razen nekaj najboljših mož in fantov, ki so padli v bojih.

Med padlimi je bil tudi Lipovec Andrej — Kumšev. Kdor ga je poznal, ali more povedati, zakaj je moral pasti tako priden in pošten mož ter pustiti ženo in majhne otroke? In Petelin in drugi... Ne, ne, ne more drugače odgovoriti, kakor da je padel za tisto namišljeno svobodo, v katero še danes nekaj zaslepljencev tu v Podpeči, Jezeru, Kamniku in Preserju veruje.

Po pobegu domačinov iz »raja«, je postal zanje položaj nevzdržen, kajti vas je bila še vedno na ogroženem ozemlju. Skrivali so se, kakor so vedeli in znali, ker so se bali maščevanja domačih terencev, ki so ga res izvajali z ropanjem pri svojcih. Ker pa se jim je tega zdelo le dovolj, se je opogumila peščica odločnih mož in fantov, zagrabila za prvo skromno orožje in se postavila krepko v bran.

Težak je bil začetek zanje. Orožja malo in še grdi pogledi od strani nekaterih ljudi, vse to je fantom bolj pogum jemalo, kakor pa dajalo. Vendar so prispevale nekaj sosednje posadke: Plešivica, Log in Borovnica ter Vrhnika, za kar gre zahvala, ne samo za materialno pomoč, temveč tudi za vzpodbujajoče besede gg. stotnikoma Pavlovčiču in Kolmanu ter gg. poročn. Šušteršiču in dr. Pezdirju. Za prvi temelj so jim danes, 24. novembra, ob obletnici fantje hvaležni.

Posadka izpočetka ni imela dovolj orožja. Fantje pa so si znali pomagati — orožje so dobili v bojih s komunisti. Zaplenili so jim dva minometa in nekaj strojnic, nato pa so s tem orožjem pogumno kljubovali celi »Ljubljanski brigadi« in jo pognali v beg.

Zdaj je poteklo že leto, odkar posadka trdno brani kraj v zavesti, da varuje ne le svoje imetje, marveč še večje dobrine — narodnost in vero.

Težak poraz »Cankarjeve«

V prvi polovici novembra se je na področju Toplic, Podturna, Podhoste in Stare Žage potikala Cankarjeva brigada in VDV (vojska za državno varnost). — Tolpe so bile zelo dobro oborožene, saj je znano, da je VDV elitni oddelek med komunisti. Nad Toplicami so si rdeči celo zgradili močne bunkerje.

Ne bunkerji in ne oborožitev niso zadostovali za obrambo pred pregonom, ki so ga začeli proti tolpam domobranci skupaj s nemško vojsko. Zasledovanje tolp je poteklo za domobrance zelo uspešno v času od 6. do 11. novembra. V teh dneh si je sledilo zaporedoma več spopadov s komunisti. V prvih borbah na Riglu in Podturnu je bila uničena komunistična [illegible] oddajna postaja in bil je razbit [illegible]jevni rajonski odbor. V bojih je [illegible] pet komunistov in ena komunistka, neki komunist pa se je prijavil k domobrancem. 9. in 10. novembra so se v bojih v Toplicah in okolici ponovno razvile hude borbe, v katerih so imeli komunisti težke izgube. Vsega skupaj so imeli komunisti okoli sto mrtvih in ranjenih, domobranci pa so imeli le dva lažje ranjena. Spet se je pokazalo, da tudi elitni komunistični odredi niti od daleč niso kos domobranski vojski.

S Primorskega

V nedeljo, 12. novembra je prišlo v Gorico šest družin, katerih člani štejejo skupno 23 oseb, iz Črnega vrha. 3. novembra so prišli v njihove domove tolovaji in so jih odvedli od doma preko Zadloga, Male gore, Otlica in Predmeje pod Čaven. Ubogi kmetje so bili prepričani, da jih tolovaji vodijo v smrt. Med temi je tudi enajst otrok in eno petmesečno dete. Ker so prav takrat nemški vojaki prišli s Trnovega, so se tolovaji ustrašili in pobegnili, izgnance pa poslali v Ajdovščino. Tam so izvedeli, da so jim tolovaji popolnoma izropali domove, odpeljali ves živež in živino v Belo in Zadlog. Temu so seveda krivi domači terenci, ki so najhujša šiba vsake vasi.

•

V Tolminu so pokopali domobranca Andreja Perdiha iz Žatolmina, ki so ga našli ljudje v Gračicah utopljenega in brez obleke. Pogreba so se udeležili številni domobranci s svojim poveljnikom. Na grobu sta se poslovila od junaka poveljnik domobranske posadke v Kobaridu poročnik Mehle in župnik Komac. V enem tednu je tako tolminsko pokopališče sprejelo kar [illegible] junaka v svojo blagoslovljeno zemljo. Tolminci vedo, da žrtve njihovih junakov niso zaman, kajti rodijo in še bodo rodili obilne sadove. Mladi borci, ki padajo za svojo slovensko domačijo, umirajo v zavesti, da je njihova žrtev sveta, saj padajo za dom in narod.

•

V Brdih zastopajo slovensko »narodno osvobodilno vojsko« Furlani iz ravnine. Ali so res kaj »narodni« Brdci vedo, vidijo in občutijo na lastni koži, da so jih že marsičesa »osvobodili« in morajo dajati hujši desetino kot v tlačanskih časih baronom in grofom.

SPORT

Celovec : Ljubljana

Še dva dneva nas ločita od velikega letošnjega nogometnega športnega dogodka: prve medmestne nogometne tekme Ljubljana : Celovec. Upravičeno lahko trdimo, da bo prav ta tekma višek letošnjih nogometnih tekem, čeprav smo imeli letošnje leto priliko videti že nekaj nogometnih borb na zelenem travniku med koroškimi in ljubljanskimi nogometaši, ki so se končale bolj ali manj srečno za naše fante. Čeprav bo nedeljska medmestna nogometna tekma že tretja težka preskušnja za koroške nogometaše na ljubljanskih tleh, vendar ni brez vsega mika za ljubitelje nogometne igre. Zakaj ne?

Gostje iz Celovca bodo postavili v nedeljo na igrišče vse svoje najboljše moči, tudi tiste nekatere odlične svoje igralce, katerih doslej še nismo videli na ljubljanskih tleh. Tako bomo imeli v nedeljo priložnost občudovati odlično igro celovškega desnega krila, nevarnega Romea, dalje nevarnega in prodornega srednjega napadalca Gajška, nekdanjega člana ISSK Maribora, in še druge.

Nedeljska tekma bo važna, saj se bodo merili najboljši Ljubljančani z najboljšimi Celovčani. Nedeljsko srečanje bo prvi korak k bodočim medmestnim tekmam med Celovcem in Ljubljano. Nedeljska tekma bo prvi korak v tej smeri. Razen domačih prvenstvenih, turnirskih in drugih prijateljskih tekem, naj bodo prav medmestne tekme tiste, ki naj bodo med najzanimivejšimi srečanji v nogometni sezoni.

Športno občinstvo, športna Ljubljana pa naj v nedeljo pokaže v polni meri svojo športno zrelost, svojo športno zavest. Ljubljančani naj v čim večjem številu prihite na igrišče SK Ljubljane, da tam v lepi in borbeni tekmi podpro svoje ljubljence z zelenih igrišč. Navijanje pa naj bo vedno dostojno, športno.

V nedeljo torej vsa športna Ljubljana na igrišče našega nogometnega prvaka! Predprodaja vstopnic je v trgovini Everest v Prešernovi ulici. Občinstvo naj pohiti, posebno z nakupom tribunskih vstopnic, ker je število teh omejeno. Začetek nedeljske tekme bo ob 14,30 ob vsakem vremenu!

GOSPODARSTVO

Črna borza v Rimu. Iz Rima javljajo, da je v Italiji, zasedeni po zaveznikih, dosegla črna borza deviz, zlata in plemenitih kamnov takšen obseg, da so razmere strašne. Mladina sledi zavezniškim vojakom, ponujajoč jim dragocenosti. Cene na črni borzi so izredno visoke. Gram zlata stane 100 lir, 1 funt šterling, zlati, 5300 lir, 1 papirnati funt šterling pa 627 lir.

Brezposelnost v Italiji. Kakor javlja dnevnik »Ya« iz Rima, znaša brezposelnost gradbenega delavstva v Rimu 60—70 odstotkov vsega delavstva ter je za 20 odstotkov nad brezposelnostjo vsega ostalega delavstva. Merodajno za brezposelnost ni le pomanjkanje gradiva, temveč tudi pomanjkanje finančnih sredstev in želja Angloamerikancev, ki žele, da se porušena mesta ne sezidajo, temveč, ker želc, da bi oni po vojni prevzeli gradnjo porušenih cest, mest in mostov.

Brezposelnost v Franciji. Poročilo de gaullističnega ministra za delo, ki pravi, da je v Franciji 600.000 brezposelnih, je izzvalo v Parizu salve smeha. Nevednost ministra pa je opravičljiva, tako pravijo v šaljivem tonu, ker gospod minister nima zveze s številnimi departementi ter nima na razpolago za to trditev potrebnih podatkov.

Trnovska in krakovska slava - kislo zelje

Kislo zelje je zadnji čas na trgu kaj poredkoma naprodaj. Po špecerijskih trgovinah in nekaterih mlekarnah ga človek sem in tam lahko kupi. Navadno je to zelje kvalitativno nekoliko slabše, ker je na vso naglico skisano in ni bilo prepuščeno daljšemu kisanju. Zeljarji imajo tudi težave zaradi nabave soli. Prav umestno je bilo, da je Prevod določil primerno količino soli onim, ki so sami pridelali zeljnate glave in hočejo napraviti zelje. Zeljnate glave so bile v glavnem še pred prvim snegom spravljene z zelnikov. Sedaj jih kmetje lepo trebijo, snažijo in pripravljajo za ribanje. Mnogi Ljubljančani so nakupili večjo množino zelja, da bi ga sami zribali in skisali. Druga leta je bila prav ob tem času nekam živahna sezona za ribanje in kisanje zelja. Na kmetih je bila svojčas posebna slovesnost, takorekoč praznik, ko je začel gospodar pripravljati zelje za ribežen. Celo dandanes gospodinje ponekod pred ribanjem poškrope glave z blagoslovljeno vodo.

Daleč naokrog je šel sloves trnovskega in krakovskega zelja. V Trnovem in Krakovem so še doma pravi strokovnjaki v pripravi res okusnega in dobrega zelja. Pred prvo svetovno vojno je bil zelo razvit izvoz trnovskega in krakovskega zelja v Egipt čez Trst. V Trstu samem so zelo cenili ljubljansko kislo zelje. Temu zelju pa je nekaj let pred prvo svetovno vojno delal hudo konkurenco češki izdelek kislega zelja, ki je bil bolje pakiran, tedr. po kakovosti ni dosegal ljubljanskega.

Tistim, ki kislega zelja ne cenijo prav posebno, povemo na uho še to, da je zelo zdravo in da tudi njegov delež na vitaminih ni neznaten. Posebno zdrava in tudi zdravilna pijača pa je tako zaničevana — zelnica!

Dogodki in novice današnjega dne

NOVI GROBOVI

† **Dr. Otmar Krajec.** 23. novembra je umrl mestni fizik v pokoju g. dr. Otmar Krajec. Blagega rajnega bodo pokopali v soboto ob 8 iz kapele sv. Jožefa na Žalah.

† **Anton Omahen.** V 86. letu starosti je umrl na svojem domu v Podboršt pri Št. Vidu na Dolenjskem posestnik g. Anton Omahen.

† **Vladimir Miselj.** 30. oktobra je umrl v Ženevi g. Vladimir Miselj. Sveta maša zadušnica bo v Dol. Logatcu.

Naj rajni počivajo v miru, njihovim dragim naše sožalje!

OSEBNE NOVICE

Promocija. Dne 3. novembra je na univerzi v Padovi promoviral za doktorja vsega zdravilstva g. Žitko Aleksander iz Matenje vasi pri Postojni. — Iskreno čestitamo!

Na ljubljanski univerzi je bil v sredo, 22. t. m., promoviran za doktorja tehniških ved g. univ. asistent ing. **Branimir Žnideršič.** Iskreno čestitamo!

ZGODOVINSKI PABERKI

23. listopada

973. leta je rim.-nemški cesar **Oton II. podelil freisinški cerkvi obširno posest v Kranjski krajini.** Obsegala je Sorško polje, okolico Loke, Selško dolino in večji del Poljanske. Med tem ko je vladar kazal toliko naklonjenosti freisinškemu škofu in njegovemu svetnemu gospodarju bavarskemu vojvodi, sta ta dva pletla zaroto proti kroni. Bavarski vojvoda Henrik je skušal na ogromnem prostoru, ki se je širil od čeških meja do Verone in od Lecha pa tja na Ogrsko, dobiti čim večjo moč in veljavo. Cesar je za načrte pravočasno zvedel in vojvodo ter njegovega pomočnika freisinškega škofa poslal v pregnanstvo. Da bi podobne poskuse v bodoče preprečil, je odcepil od Bavarske Koroško in jo povzdignil v vojvodino (776. l.). Darovnico cesarja Otona II. je uvrstiti med neštete druge iz dobe po zmagi nad Madžari na Leškem polju 955. leta, z njo je bil ustvarjen temelj loškemu gospodstvu freisinških škofov, ki se je ohranilo do začetka 19. stoletja. V zvezo s to posestjo spravljamo tudi postanek brižinskih spomenikov.

1747. leta se je rodil v Trstu baron **Žiga Zois.** Po očetu je bil laškega, po materi pa slovenskega rodu. Izobrazil se je na akademiji v Reggiu. Po poklicu se je bolj nagibal v naravoslovje, iz zanimanja pa je gojil humanistične vede. Zbral je veliko knjižnico, v kateri je imel vsa važnejša slovstvena dela naše reformacije in protireformacije. Bil je mecen mlade slovenske kulture. Nemški filozof Herder ga je navdušil za narodno pesem in narodni jezik. Pod njegovim in pod vplivom francoskih prosvetljencev si je postavil za življenjsko nalogo dvigniti izobrazbo slovenskega naroda. Njegova zasluga je, da sta Japelj in Kumerdej reformirala slovenski knjižni jezik; on je iz nemškega pesnika T. Linharta napravil slovenskega dramatika in zgodovinarja. Zois je spoznal Vodnikov talent, ga navezal nase in ga pravilno vzgojil. Bil je iniciativna narava, njegove pobude pa je izvrševal krog slovenskih izobražencev okoli njega. Veličina njegovega dela je v tem, da je z višine svojega obsežnega znanja našel pot do preprostih potreb malega slovenskega naroda.

24. listopada

1002. leta je cesar Henrik II. daroval freisinškemu škofu Gotšalku in po njegovi smrti škofiji vas Stražišče in potrdil stare darovnice, ki so obsegale freisinško posest med rekami Savo, Soro in Lipnico na Kranjskem. Po srednjeveškem fevdalnem pravu, je vladar cela ozemlja z vsem prebivalstvom dajal v fevd, to je v nekako upravo svojim zvestim, pa jih zopet odvzel, če mu ti niso bili pokorni. Pri nas se je to dogajalo zlasti v dobi po odstranitvi madžarske nevarnosti, ko so številne nemške plemiške rodbine dobivale obširno zemljiško posest in jo, če je bila redko naseljena, kolonizirali s svojimi rojaki, ki pa so se tekom stoletij zgubili med Slovenci. Pomembnejši nemški otok je do l. 1941 ostal edino na Kočevskem.

1202. leta so osvojili križarji za Benečane mesto Zader v Dalmaciji. Poleti leta 1202. se je zbrala v Benetkah precejšnja križarska vojska, ki je hotela preko morja v Sveto deželo borit se s sovražniki križa. Toda udeleženci niso mogli plačati visoke prevoznine, ki so jo Benečani zahtevali, zato jih je dož Henrik Vandolo deloma prisilil, deloma pregovoril, da so mu šli pomagat osvojiti mesto Zader, ki se je dotlej uspešno upiralo nasilju »gospodarice Jadrana«. Ko so to delo opravili, jih je beneško brodovje prepeljalo do Carigrada, ki so se ga križarji po kratki borbi polastili in osnovali Latinsko cesarstvo. Benečani so se tako s pomočjo križarjev polastili vse trgovine, ki je bila preje osredotočena v Bizancu in si vzeli tudi več oporišč na nekdanjih bizantinskih tleh. Latinsko cesarstvo je bilo le senca nekdanje moči Bizanca, po nekaj desetletjih obstanka je 1260. leta propadlo. Vse te medsebojne borbe so razrahljale nekdanjo moč gospodarjev ob Bosporu in omogočile turško napredovanje ne samo v Malo Azijo, ampak tudi na Balkan.

Dobro srce je več kot lep obraz. *(Kitajski pregovor.)*

Koledar:

Petek, 24. listopada: Janez od Križa, spoznavalec in ustanovitelj reda; Hrizogon, mučenec; Flora, devica in muč.

Sobota, 25. listopada: Katarina Aleks., devica in mučenica; Merkur, mučenec; Erazem, mučenec.

Dramsko gledališče: Zaprto.

Operno gledališče: Zaprto.

Kino Matica: »Immensee« ob 16 in 18.

Kino Union: »Dvoživka« ob 16 in 18.

Kino Sloga: »Črni talar« ob 16 in 18.

Lekarniška služba:

Nočno službo imajo lekarne: mr. Bakarčič, Sv. Jakoba trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva cesta 20, in mr. Murmayer, Sv. Petra cesta 78.

CERKVENI VESTNIK

Red službe božje v cerkvi sv. Družine v Mostah

Ob 5.30 sv. maša s sv. obhajilom. Takoj nato ob 6 oznanilo, berilo, evangelij in pridiga. Zatem ob 6.30 sv. maša s sv. obhajilom. Ob 7 farna sv. maša po načinu dosedanje devete sv. maše. Ob 8 mladinska sv. maša s sv. obhajilom, po končani sv. maši pridiga.

Ostanite vsi pri pridigi, kakor ste ostali doslej, ko smo imeli že delno ta način vpeljan. Ker bo mladinska sveta maša za dijaško in ljudskošolsko mladino skupna, bo brez dvoma velik naval. Zato se odrasli udeležujte prvih treh sv. maš, kakor ste doslej storili. Lepo prosimo.

*

Popoldanska božja služba bo ob 16.

*

Litanije pred nedeljami in prazniki kakor tudi vse druge večerne pobožnosti bodo ob 18.

*

Uradne ure v župnijski pisarni bodo od 8—10.

Ves ta red velja začenši s soboto, 25. novembra 1944, do preklica.

IZŠLA JE

GEOMETRIJA

za 1. in 2. razred srednjih šol

Priredila prof. dr. L. Čermelj in prof. Vlad. Lapajne. II. izdaja. Cena lir 40.—.

LJUDSKA KNJIGARNA V LJUBLJANI

Pred škofijo 5 — Miklošičeva cesta 5

Obvestila Prevoda

Prodaja mesa

Potrošniki prejmejo v soboto, 25. t. m., 10 dkg govedine proti odvzemu odrezkov št. »7 in 8 Nov« novembrske živilske nakaznice, izdane od Mestnega preskrbovalnega urada v Ljubljani.

Mesarji prevzamejo meso v petek, dne 24. t. m. točno ob 15 na Mestni klavnici.

Delitev čebule

Od 24. do 28. t. m. dobijo potrošniki na družinske nakaznice »B« in »C« (brez pretiskanih črt), izdanih od mestnega preskrbovalnega urada, čebulo in sicer: na odrezek štev. »B — 6« 0,75 kg, na odrezek štev. »C — 6« 1.50 kg.

Prodajna cena: 12 lir za kg.

Delitev čebule na družinske nakaznice »A« bo objavljena pozneje.

Razdeljevanje krompirja

Na odrezka št. 28. in 29. nakaznice za krompir prodaja 2 kg krompirja tvrdka Pezdir, Vodovodna 67, ne pa Gradišče.

Mlekarne

Dvignite kavni nadomestek za mesec november 1944 čimprej pri zadrugi »Mlekotrg«.

Krik slovenske zemlje
Jasen odgovor

Drobne novice

Sv. maša za pok. pesnika Franceta Balantiča bo v stolnici v ponedeljek ob 7.30. Sv. opravilo bo v imenu književnikov opravil pisatelj Janez Jalen, moški zbor pa bo tedaj prvič pel novo skladbo prof. Jožeta Osane »Zalni spevi k tihi črni maši v spomin obletnice smrti prijateljev Franceta Balantiča in Franceta Kremžarja«.

Obletnico smrti Bogdana Lavriča, ki je padel lansko leto v Grahovem, bomo danes, v petek, obhajali Frančiškovi križarji. Ob 7 bo za pokojnega člana slovesen Requiem v frančiškanski cerkvi. Med sv. mašo imajo križarji skupno sv. obhajilo, ki ga darujejo za pokojnega. Križarji pevci, na kor!

Za pok. stolnim kanonikom dr. Gregorijem Žerjavom bodo danes (v petek) ob 7.30 molitve za mrtve, nato okrog 7.45 slovesna maša zadušnica.

V petek, 24. novembra, na praznik sv. Janeza od Križa, bo v karmeličanski cerkvi na Selu celodnevno češčenje namesto fare v Žireh. Ob 6 slovesna sv. maša. Tiha sv. maša ob 7, 7,30 in ob 8. Ob 16 govor, pete litanije Srca Jezusovega, zahvalna pesem in blagoslov. Lepo povabljeni! Pridite, molimo!

Namesto cvetja na grob padlemu domobrancu Antonu Cerarju so darovali njegovi prijatelji in sošolci 280 lir za Socialno pomoč. Darovalcem iskrena zahvala.

Za učiteljice bo mesečna duhovna obnova v četrtek pred prvim petkom, 30. novembra, ob 17,30 v samostanski kapeli pri uršulinkah. Vse učiteljice iskreno vabljene!

Formicet pastile za **desinfekcijo ust** in **grla** dobite v lekarnah.

Vsakdanja Ljubljana po kronistovih zapiskih

Nagrade in kazni za dobavitelje mleka

Prevod je letos 29. julija določil in objavil predpis o oddaji mleka in v njem določil najmanjšo količino mleka, ki jo ima vsak živinorejec oddati omenjenemu zavodu v času enega mlekarskega leta, ki traja od 1. marca do 31. aprila naslednjega koledarskega leta. Živinorejci so po tem predpisu dolžni oddati za 1 kravo 250 litrov letno, za 2 kravi 900 litrov, za 3 krave 1500 litrov, a za vsako nadaljnjo kravo po 1200 litrov več. V prvem polletju od 1. marca do 31. avgusta so mnogi živinorejci dobavili dokaj večje količine mleka, kakor so jim bile predpisane. Mnogi so se tudi potrudili, da so oddajali po kakovosti prav dobro mleko. Tem živinorejcem je zato Prevod določil posebne nagrade v obliki soli in tobačnih izdelkov. Živinorejci v mestu in okolici so prejeli za vse Prevodu nadvišno dobavljene količine mleka od 30 do 150 kilogramov soli. V vsaki občini pa so bili najboljši živinorejci nagrajeni poleg tega še s cigaretnimi izdelki. Po 20 najboljših živinorejcev je v občini prejelo do 11,000 cigaret. Prevod je tako kot nagrade razdelil do 15.000 kg soli in do 120.000 cigaret. — Živinorejci, ki niso upoštevali predpisov o oddaji mleka in so oddajo zanemarjali, so nasprotno mesto nagrad prejeli primerne zaporne in denarne kazni. Zaradi premajhne oddaje mleka in zaradi slabega mleka je bilo v zadnjem času pred posebnim sodiščem do 70 razprav, pri katerih so bili obtoženi malomarni živinorejci. Nekateri so bili oproščeni, večina pa obsojena na denarne kazni od 200 do 1000 lir. Obsojenih je bilo doslej 55 živinorejcev na kazen do 20.000 lir.

Rubežen zaradi prenosa lastninske pravice

V zapadnem predelu ljubljanske okolice sta sestri Micka in Francka. Bili sta skupni lastnici lepega posestva. Lepo sta se lani sporazumeli, da si zemljišča razdelita. Geometer je napravil načrte o razdelitvi zemljiških parcel. Nato sta obe podpisali dogovor. Razdelitev bi morala biti nato izvedena tudi v zemljiški knjigi. Pa je nastala draga pravda. Francka je pravdo izgubila. Stroški so znašali nad 11.000 lir. Kljub sodbi se je Francka upirala, da bi bil izvršen prenos lastninske pravice na Micko glede onih zemljišč, ki so tej po dogovoru pripadla v last. Morala je slediti posebna rubežen, na osnovi katere je sedaj sodišče odredilo prepis Micki pripadajočih zemljišč na njeno ime. Rubežen je bila precej draga. Trmoglava Francka pa mora plačati velike stroške prepisa. Take rubežni so izredno redke in nenavadne.

Dobil je podporo, nato kradel

V cukrarni stanuje. Njegov poklic je pleskarski. Star je 46 let. Toda pošteno delo mu ne gre več od rok, raje hodi po mestu okrog, išče podpore in nato še krade, ko se mu pokaže ugodna prilika. Tak mož je neki Albert L., ki sam o sebi pravi, da je tako magnetičen, da se ga najraje vsaka tuja stvr prime. Zaradi tatvine je bil že večkrat kaznovan na strogi zapor. Pred dnevi je prišel pred kazenski senat zaradi prave malenkosti. Sredi oktobra je Albert prosil za podporo nekega trgovca s čevlji na Sv. Petra cesti. Dobil je podporo. Hkratu pa je Albert trgovcu v zahvalo »sunil« dva ducata terpentinove paste za čevlje v vrednosti 204 lire. Po kazenskih paragrafih je bila ta tatvina označena za zločinstvo in Albert je bil obsojen na 4 mesece strogega zapora.

Podeželski ponesrečenci v bolnišnici

V Hrastju na Posavju je hud pes popadel 46 letno posestnico Rozalijo **Marinškovo** in jo ugriznil v desno nogo. Lastnik psa bo imel sitnosti pred sodiščem. — V Št. Jakobu ob Savi je na progi, ki veže Litijo s Št. Vidom, povozil vlak 7 letno posestnikovo hčerko Amalijo **Grisovo.** Nezavestno so prepeljali v splošno bolnišnico. — V Št. Vidu na Dolenjskem je padel v škaf vrele vode 2 letni kočarjev sin Alojzij **Vencelj.** Dobil je opekline po vsem životu. — V Horjulu pri Vrhniki je padel s kolesa in si zlomil levo nogo 42 letni krojaški mojster **France Grbec.** — Med delom v papirnici v Vevčah si je hudo poškodoval levo roko 49 letni delavec Ivan **Mihelčič,** stanujoč v Vevčah.

Drobne iz Ribniške doline

Sv. Gregor. Blizu Sv. Gregorija je padel namestnik tolovajskega komandanta, njegov spremljevalec pa je prej zbežal. Padli komunist je bil doma iz Iške vasi. Pri sebi je imel propustnico do Vel. Poljan.

Podklanec. Domači komunisti so prišli v Podklanec pri Sodražici in že ponovno okradli nekaj družin. Tako so odpeljali edinega prašiča revni ženski, poleg tega so pa naropali precej živil in nekaj živine.

Žigmarice. Na svoj dom v Žigmaricah sta se vrnila dva komunista, da se po dolgem času zopet enkrat nasitita. Povedala sta, da je stanje pri tolpah silno obupno.

Vrh. Ko so šli preko Vrha proti Sodražici 4 komunisti, so ljudje opazili, da so bili zelo slabo oblečeni. Eden je namesto obleke bil zavit v odejo.

Ribnica. Zadnji strahovalni napad angloameriških bombnikov na Ribnico je prizadel le civilno prebivalstvo. Komisija, ki je bila sestavljena za ugotovitev škode v trgu je ugotovila naslednjo škodo: 16 stanovanjskih hiš je porušenih ali pa tako poškodovanih, da jih ne bo mogoče več popraviti. V enakem stanju je tudi 24 gospodarskih poslopij. 30 stanovanjskih hiš in 14 gospodarskih poslopij je le delno poškodovanih, da jih bo mogoče popraviti. Občina se na vse načine trudi, da pomaga prizadetim. Lastniki poškodovanih poslopij dobe na občini dovoljenje, s katerim morejo kupiti les po maksimalni ceni. Po sodbi te komisije trpi civilno ljudstvo 33,000.000 škode.

Z Dobrove

Občani bodo družno pripravili drva za šolo. Mraz, ki je letos nastopil nenavadno zgodaj, prizadeva marsikomu velike skrbi. Preskrba drv je zaradi visokih cen revnejšim slojem tudi na deželi zelo otežkočena. Mnogo družin, ki nimajo lastnega gozda, bo ob nezakurjenih pečeh okušalo trdoto zime, posebno če bo dolga in ostra. Tudi dobrovska šola bi zašla v težak položaj, da ni našlo vodstvo šole dobrega načina za rešitev tega perečega vprašanja. Ker je dobava kuriva za šolo po običajnem načinu zaradi razmer nemogoča, je vodstvo šole potrkalo na srca občanov z javno prošnjo. Hvala Bogu — uspeh ni popolnoma izostal. Nekateri, ki znajo ceniti delo in trud vzgojiteljev in ki iz lastne izkušnje vedó, kolike važnosti je za vsakega posameznika vzgojna podlaga, ki mu jo dá po dobrih vzgojiteljih domača šola — so se že radevolje odzvali. Upati in pričakovati je, da bodo temu zgledu sledili tudi ostali občani ter s tem omogočili, da bo kronist lahko brez vsake zadrege z mirno vestjo zapisal v šolsko kroniko, da dobrovska mladina v zimski učni dobi letos ni prezebala, kar je predvsem zasluga občanov, ki so pripravili drva, a tudi vzgojiteljev, ki so to prepotrebno akcijo zasnovali.

ZATEMNITEV
je od 16.50 do 6.50

Če bi se radi o čem poučili, vzamete v roko knjigo, kjer največ najdete.

Ena takih knjig bo spet letošnji »SLOVENČEV KOLEDAR«. V prednaročilu do 1. decembra stane za naročnike »Slovenca«, »Slovenskega doma«, »Domoljuba«, »Bogoljuba«, »Slovenčeve knjižnice« in »Sveta« lir 30.—, za nenaročnike lir 40.—. Po 1. decembru bo cena za vse lir 50.—. **»Slovenčev koledar« mora imeti vsak izobraženec in vsak umen gospodar, ker bosta oba našla v njem mnogo potrebnega in zanimivega.**

KULTURNI OBZORNIK

Ljubljanska Drama:

M. Achard: »Življenje je lepo«

(Premiera 18. nov. 1944.)

Na reklamnih deskah Drame bliščí v zadnjih dneh napis: »Življenje je lepo«. Človek pa hodi zamišljen v tem času mimo teh napisov in zmeraj znova prihaja v mislih in v razgovorih prav do nasprotnih zaključkov. Zato se ustavlja ob svetlih napisih in jim ne more prav verjeti. Žene ga radovednost v gledališče: gleda, posluša, razmišlja, na koncu odhaja in se jezi na tiste, ki so predstavo prekinili. Pa je ni prekinil nihče, le nečesa je še gledalec čakal, ni še povsem prepričan o tem, kar je bral na reklamni deski.

Ali torej ni dramatik dokazal svoje trditve? Po svoje jo je, zanj to zadostuje, ali bolje, za čas, za katerega je pisal, je zadostovalo. Tedaj je tudi gledalca prepričal. Od tedaj do danes ni vmes velika časovna razdalja, pa vendar je v tem času človek doživel toliko, da se je njegova duševna struktura zelo spremenila. Zato mu je Achardova veseloigra kar nekam prepovršna, preplitva, preveč zunanja. Skoraj da samo prijeten in lep spomin na nekdanje življenje. Danes že kar staro zveni, čeprav je še kje možno tako življenje, kot ga je pisatelj ustvaril.

Toda Achard namenoma ni segal v globino. Ni mu šlo za težko socialno problematiko, te on ne rešuje. Njegovi junaki niso vase zaprti in ne snujejo svojih revolucionarnih načrtov na skrivnih sestankih. Oni žive samo svoje lastno življenje, se mu smejejo in so veseli ob drobcu sreče, ki jo najdejo. S svojim življenjem in s svojim delom so zadovoljni.

Ustavil pa se je dramatik ob različnih ljudeh. V bogatem predelu mesta z avtomobili, razkošnimi stanovanji, razvajenimi meščani in v predmestju, kjer gre mimo siromaštva k veselim ljudem, ki so sicer brez denarja v žepu, pa vendar žive in prenočujejo v skupnem azilu kot aristokrati. V to verno, marsikje prav prisrčno sliko je dramatik postavil kratko epizodo. Achard pelje z bogatega brega dobro, naivno dekle, ki je doživelo razočaranje v ljubezni, na obrežje reke Seine, da bi končalo življenje Tu pa žive oni iz revnega sveta in eden od njih, Bonaparte po imenu, dvigne obupano dekle in ji spet vliže voljo in moč do življenja. In to povsem preprosto, po filozofiji predmestnega sveta. Za to dobroto vrne dekle ljubezen: Bonaparte dvigne kupo k ustnam in sanja o sreči, ki ga je poljubila z drugega brega. A tudi to je bil samo drobec. Ko se zbudi, spozna, da je samo sanjal. Dekle je namreč spoznalo, da si človeka iz različnih svetov ne moreta ustvariti skupnega življenja, zato ga tiho zapusti in gre spet k svojim ljudem.

Vrednost dela je predvsem v tisti lahkotnosti, optimizmu in v veri v življenje, ki ga nosijo preprosti in majhni ljudje v sebi. Idejni poudarek pride šele na koncu do večjega izraza, vendar gre pisatelj mimo njega tiho in mirno, vse drugače kot ga rešujejo nekateri drugi dramatiki, pa če spomnim samo na našega Leskovca. Tako predstavo je prijetno in lepo gledati, seveda pa spet kmalu lahko pozabimo na njo.

Kakor pred leti, ko je bilo to delo na sporedu naše Drame, tako je imel tudi letos *režijo g. prof. Šest.* Sledil je lahkotnemu in površinskemu poteku dejanja, kakor ga je zamislil pisatelj. Ta način je tudi režiserju Šestu najbližji. Francoska lahkotnost bi se dala morda na nekaterih mestih še stopnjevati, kar pa je za slovenskega igralca zelo težko. Seveda ima ceno tudi približevanje tujega dela našim razmeram, kar pa je spet možno samo takrat, če je tako dejanje mogoče tudi pri nas. Vendar je gotovo, da je predstava zelo lepo uspela, kar pa je predvsem zasluga naših najboljših igralcev.

Gosp. *Jan* živi v zadnjem času v vlogah, kot jih pred leti ni imel in v katerih bi si mogli tedaj misliti kvečjemu Sancina ali Daneša. In prav v teh vlogah je pokazal stvariteljsko silo, s katero nas včasih preseneti Gotovo vidimo še tudi tu tistega Jana od prej, v kretnji in mimiki ga ni zatajiti, ustvarja pa vendar te podobe z najboljšimi umetniškimi izrazi. Njegov Bonaparte v veem živi, ni narejen, tudi v malenkostih ne. Morda bi imel človek ob njem vtis, da ni rojen v predmestju, ampak da je prišel tja z onega drugega brega. Srečal se je pač Hamlet z Bonapartom. A nekaj opore za tak lik daje tudi dramatik, ki ga v okolici nekako pred druge postavija in v mnogočem odlikuje. — Kot Myky je nastopila ga. Levarjeva. — Razvajenega Štefana igra g. *Nakrst.* V to podobo bi bilo mogoče vnesti več francoske lahkotnosti, več finese kot športnega tipa, ki pa bi vendar lahko kljub vsemu vzbujala odvratnost, če ne še bolj, kakor jo vzbuja ta podoba. Obenem bi bil bolj izviren — Aubert *g. Vl. Skrbinška* zelo dobro podčrtava mišljenje in življenje bogatega mesta. — Nasprotni breg pa slikajo živo in zabavno *g. Lipah* kot Brissot, *g. Sever* kot Jacques, *gg. Plut* in *Gorinšek* pa kot gosta v azilu. Posebno Brissot je naraven in zelo prijeten nočni metulj. V nekaterih prizorih pa prav prisrčen. — Jacques je v zamisli posrečen, v govoru pa nekoliko narejen in zato ne povsem prepričljiv — Plut in Gorinšek sta prava aristokrata predmestja, zabavna in naravna, le narejeno pokašljevanje g. Gorinška nekoliko moti. — Tem postavam je zelo blizu Margot *ge. V. Juvanove* in krčmar *g. Podgorška.* — *Gdč. Pugljevi* je bila v zasedbi določena spet sobarica Marguerite. (O problemu zasedbe bomo ob priliki v posebnem članku napisali nekaj misli.) Pugljeva je tudi to vlogo zelo vestno in dobro rešila. — Sceno je oskrbel *g. inž. Franz* in je posebno tretje dejanje posrečeno scensko rešil.

Predvsem zaradi zelo dobre igre igralcev je predstava zanimiva in nam nudi uro prijetne zabave. **J. P.**

»Slovenčev koledar« v vsako slovensko hišo!

Razvoj pogonskega sistema z raketami

V »Kärntner Zeitung« z dne 15. nov. 1944 je B. W. Beckmeier priobčil sledeči članek, ki ga posnemamo v celoti:

Tisti trenutek, ko je nemški raketni izstrelek s svojim posebnim votlim odmevom napolnil pristaniško območje v Antverpnu, bo v zgodovini oboroževalne tehnike zaznamovan kot eden najpomembnejših datumov, čigar pomen še prekaša onega z dne 15. junija 1944. Ko se je tega dne, 20 minut pred poldnem, prvikrat pojavila »V 1« in napadla londonsko območje, je bil to v razvoju raketnega sistema očividen napredek, ki je bil poslej kos celo najbolj iznajdljivim omalovaževalnim besedam raznih agitacij.

Raketno orožje si je pri svoji uporabi na enem od najvažnejših predelov evropskih kopnozemskih bojišč pridobilo tudi svoj operativni, napadalni pomen, medtem ko se je dozdevalo, da je bilo prvotno zamišljeno in uporabljeno le kot uresničenje povračilne zamisli. Raketno orožje bo v svojem nadaljnjem razvoju brez dvoma najhujši tekmec letal. S slehernim dnem te vojne se to orožje še izboljšuje, kar priznavajo celo angleški krogi. Če hočemo primerjati učinek »V 1« z motilnimi napadi britskih skupin »moskitov«, ki delujejo predvsem s tem, da povzročajo alarme, vznemirjajo ljudi in prekinjajo njih delo, tedaj bi v bistvu ta primerjava držala, zlasti glede na to, da nastopanje »V 1« povzroča neprestane alarme podnevi in ponoči. Raketno orožje »V 1« pa je istega pomena kot so napadajoče skupine bombnikov, če hočemo ostati pri primerjavi z letali.

Brez dvoma je res, da novo nemško raketno orožje bolj točno meri in zadeva, kot je bilo to opazno pri »V 1«.

Po izkušnjah iz uporabe krilnatih bomb je bil zgrajen krmilni mehanizem, po katerem raketni izstrelki z največjo točnostjo zadevajo. Obstreljevanje luke v Antverpnu, torej razmeroma majhnega cilja, je uspešno le z najbolj točno krmilno možnostjo razstrelilnega objekta. V nemških uradnih poročilih je točno povedano, kateri predeli Londona so bili zadeti, in to je dokaz, kako je bilo to orožje smotrno pomerjeno. Spričo letal ima novo raketno orožje to veliko prednost, da ni odvisno od slabih vremenskih neprilik in niti ne od megle, snega in dežja, medtem ko je bombnikom v takem vremenu nemogoče odleteti in prisiati.

»V 2« ima mimo tega še to izredno lastnost, da je praktično neranljivo. Zaradi izredne brzine nove rakete, ki prekaša v minuti za 20 km, na uro pa za 1180 km brzino zvoka, je ni moči zaznati s slušalnimi aparati in tudi opaziti je skoraj ni mogoče, posebno pa ne dovolj hitro, da bi se mogla odzvati lovska letala ali pa protiletalski topovi.

Brez pomena bi bilo, da bi razlagali tehniške posameznosti »V 2«. Nasprotnik samo nekaj domneva o tem novem raketnem orožju in se v teh domnevah jako moti, saj ima sleherni tako zvani očividec drugačne vtise. Churchill pravi, da je »V 2« raketa na daljavo, ki dosega o njej, da v višini 95 do 110 km brzi skozi stratosfero, da nato navpično šine nizdol na svoj cilj. Zaradi padca s take višine se globlje zarije v zemljo, pri čemer se razstrelivo raztrešči z večjo silo kot pri »V 1«.

Zaradi uporabe stratosfere, kakor domneva Churchill, bi »V 2« lahko obvladala sleherno razdaljo. Angleški listi poročajo, da »V 2« obstreljuje »prav ves otok«.

Zatorej more »V 2« gospodariti nad velikimi razdaljami in je sovražnik ne more doseči, zlasti še, ker so te rakete tako iznajdljivo zgrajene, da ostane sleherno ugibanje o njih zgraditvi brez zadovoljivega odgovora.

Nemški narod z izrednim zanimanjem sledi učinke »V 2«, saj vidi v tem novem orožju prve sadove svojega fanatičnega udejstvovanja v orožarnah.

Za zdaj še ni moči presoditi, kako bo »V 2« ovirala nadaljnje prodiranje sovražnika zaradi obstreljevanja pristanišča Antverpna, ki je za Hamburgom največja evropska luka, in kako bo vplivalo na razvoj ondotne ofenzive zaveznikov sploh. Ker se v območju Nimwegna in Aachena neprestano zbirajo oklepniki in topništvo, je pričakovati, da bosta začeli druga britska in prva severnoameriška armada izvajati prodorne sunke, ki bodo potekali vzporedno z ofenzivo tretje Pattonove armade USA v lotrinškem prostorju. Neprestano ogrožanje Antverpna z »V 2« pa bo imelo na razvoj teh ofenziv gotovo največji vpliv.

Razvoj raketnega orožja brez dvoma še ni zaključen. Verodostojni krogi zatrjujejo, da se to orožje z mrzlično naglico izpopolnjuje. Prvikrat je bil uporabljen princip raketnega orožja pri topovih Werferjevih oddelkov, ki se je izredno obnesel pri obrambi množičnih napadalnih sunkov nasprotnika, pri razbitju njegovih postojank blizu bojišč in pri pripravah lastnih napadalnih podjetij pri obrambi. Pri nemškem »strahu oklepnikov« je že uporabljen princip rakete in je s tem dosežena silovita probojna moč njegovih izstrelkov.

»V 2« postaja veleorožje, ki je moči ves njegov operativni pomen v odprtih bitkah le še nakazati.

Če se zdaj nemške divizije v obrambnih bitkah na vzhodu in zahodu na vso moč borijo za čas, tedaj pomeni sleherna pridobljena minuta nadaljnji napredek v razvoju orožja, ki more izenačiti vse pomanjkljivosti spričo premoči združenih sovražnikov.

Kaj je novega pri naših sosedih?

Iz Gorenjskega

Zborovanje okrožnega vodstva v Šmohorju je bilo te dni ob navzočnosti okr. štaba okrožnega šmohorskega vodstva in številnih okoliških političnih zastopnikov. Okrožni vodja Kollnitz je v svojem govoru poudarjal sedanji položaj in nakazal političnim voditeljem smeri za bodoče delovanje.

V Zgornjem Dravogradu so otvorili teden nar. soc. del. stranke s posebno proslavo nar. soc. ženstva in s spominjanjem mrtvih junakov. Teden pa so sklenili z večerom za starše, kjer je prepevala mladina in je govoril višji skupinski vodja Wolf. — Te dni pa so v Zgor. Dravogradu slovesno zaprisegli Volkssturmovce in je ob tej priliki govoril vodja krajevne skupine.

Novi deli poljedelskih strojev le v zameno za stare dele. Pod tem naslovom poroča v »Kärntner Zeitung«, da potrebuje zdaj poljedelstvo mnogo nadomestnih delov za svoje stroje. Da bo dobil le tisti kmet, ki je v nujni stiski, nadomestni strojni del, je državni zastopnik za gradnjo strojev to nujnost omejil z dvema zahtevama. In sicer se nadomestni deli za isti poljedelski stroj ne morejo naročiti istočasno pri več dobaviteljih, hkrati pa je treba poslati stare, pokvarjene dele stroja v brezplačno zameno za nove.

Nesreča se je pripetila učencu Engelbertu Figoju, ko je tako nerodno padel na cesti, da si je zlomil desnico. Prav tako se je ponesrečila na cesti v Celovcu Marija Schnablegger, ko si je zlomila levo nogo. V obeh primerih se je zgodila nesreča zaradi ledu na cesti, ki ni bil posut s peskom.

V Podkloštru so nedavno skupno s počastitvijo padlih junakov zaprisegli ondotne Volkssturmovce.

S Spodnje Štajerskega

Invalidi kot mojstri v oboroževalnih obratih na Štajerskem. »Tagespost« z dne 16. novembra 1944 poroča tozadevno: Obratovodja nekega večjega štajerskega obrata je pred nekaj tedni predlagal, naj bi se vojni invalidi uporabljali kot mojstri in delovodje v oboroževalnih obratih. Na ta način bi se predvsem prav do dna izkoristile vse delovne moči tudi tistih oseb, ki sicer za vojne namene niso več uporabne. Zlasti so te osebe na mestu ondi, kjer so zaposlene zgolj inozemske delovne moči. V imenovanem štajerskem obratu je več ko 70 invalidov zaposlenih in se izvrstno obnesejo kot mojstri in pazniki, hkrati jih dviga zavest, da so tudi kot invalidi uporabni v korist domovini in se ob tej priliki izvežbajo za razne poklice za mirno dobo.

Umrla je v Gradcu kot žrtev sovražnikovega letalskega terorja graška umetnica Marija Ocherbauer, znana oratorijska in solistična pevka.

Naznanila ljubljanskih prireditev

Dramsko gledališče

Petek, 24. novembra: Zaprto.

Sobota, 25. novembra, ob 16.30: »Triglavska roža«. Mladin. predstava. Znižane cene.

Nedelja, 26. novembra, ob 16,30: »Življenje je lepo«. Izven. Cene od 40 lir navzdol.

Opozarjamo, da bodo uprizorili v Drami jutri, v soboto, ob 16.30 mladinsko igro »Triglavska roža« prvič po znižanih cenah. — Premiera Schillerjeve žaloigre »Marija Stuart«, napovedana za soboto, se zaradi indisponiranosti ge. Mire Danilove ne more izvesti in bo predvidoma v torek, 28. t. m.

Operno gledališče

Petek, 24. novembra: Zaprto.

Sobota, 25. novembra, ob 16,30: »Clivia«. Red Sobota.

Nedelja, 26. novembra, ob 16.30: »Mignon«. Izven. Cene od 60 lir navzdol.

V Operi pripravljajo mladinsko opereto D. Gorinška »Rdeča kapica«, katere uprizoritev bo za Miklavža. Glasbo za to delo je komponiral Samo Hubad, ki bo opereto tudi dirigiral. V naslovni vlogi bo nastopila E. Barbičeva, nadalje bodo sodelovali v glavnih vlogah Zamejčeva, Poličeva, Zupan, M. Sancin, Gorinškova in Kačičeva, Režija M. Slavčeve.

N. Dostal »Clivia«, opereta. Osebe: E. W. Potterton, finančnik iz Chicaga — Milčinski, Clivia Gray, filmska igralka — Bukovčeva, Juan Damigo — Koren, Jola, njegova sestrična — Barbičeva, Lelio Down, poročevalec — M. Sancin, Caudillo, krčmar — Korošec, Diaz, stotnik — Humer, Valdvio, kriminalni inspektor — Boštjančič, predsednik sodišča — Škabar, Pepe Sule — Zupan, filmski režiser — Frelih, filmski igralec — Brajnik, filmska igralka — Ponikvarjeva, Laya — Japljeva, prvi gaucho — Kobal, Amaconka — Golieva. Kraj: V južnoameriški republiki Boliguay in okolici; čas: sedanjost. Solo plešeta Japljeva in Pogačar. Scena inž. E. Franz, kostumi J. Vilfanova.

»Oddajniška skupina Jadransko primorje«

RADIO LJUBLJANA

Dnevni spored za 24. november:

7 Poročila v nemščini — 7.10 Jutranji koncert, vmes 7,30 Poročila v slovenščini — 9 Poročila v nemščini — 12 Napoved sporeda, nato opoldanski koncert — 12,30 Poročila v nemščini, poročilo o položaju in poročila v slovenščini — 12.45 Salonski orkester vodi A. Dermelj — 14 Poročila v nemščini — 14.10 Radijski godalni orkester vodi D. M. Šijanec — 15 Prenos osrednjega nemškega sporeda — 17 Poročila v nemščini in slovenščini — 17,15 Glasbena medigra — 17.30 Kmečki trio — 18 Komorni zbor — 18.30 Iz našega leposlovja, Zupanc Lojze bere iz svojega romana »Pod križem« — 18.45 45 minut po dunajsko — 19.30 Poročila v slovenščini — 19.45 Prenos branja članka ministra dr. Göbbelsa iz tednika »Das Reich« — 20 Poročila v nemščini — 20,15 »Morala«, komedija Ludvika Thoma — 21 Mali koncert izvajata altistka Elza Karlovac in pianist Marijan Lipovšek — 21.45 Glasbena medigra — 22 Poročila v nemščini, napoved sporeda — 22,15 Malo kramljanja, malo plesanja, plesni orkester vodi D. Prevoršek — 23 Prenos osrednjega nemškega sporeda.

ZANIMIVOSTI

Uganka živalskega zimskega spanja

Veliko živali, ki živijo v naših gozdovih, kakor netopir, hrček, polh, jež, podlasica, medved, spadajo k takim, ki zimo prespijo. Ko se začne jesen poslavljati, te živali kar omrtvijo, postanejo trde, negibne in ne uživajo ničesar več. Živali zaspijo, se skolačkajo, noge močno pritisnejo k sebi, oči, smrček in šape so močno zaprte. Na ta način se dá najlaže ohraniti poslednji, dragoceni ostanek življenjske toplote. Žila komaj še utripa in tudi dihanje je komaj še zaznavno. Le prvi toplejši žarki pomladanskega sonca morejo te speče živali obuditi k življenju.

Tozadevno so nekateri raziskovalci merili telesno toploto takih spečih živali. Dognali so, da se je telesna toplota teh živali zmeraj ujemala z zunanjo temperaturo. Pri podlasici so dobili celò temperature pod ničlo!

Jako zanimivo je še vprašanje, ali te živali med svojim zimskim spanjem kaj občutijo — ali se jim nemara tudi kaj sanja. Z gotovostjo seveda ne moremo odgovoriti na to vprašanje, vendar menijo fiziologi, da ne občutijo ničesar, ker so dognali, da so možgani in njihove mrene med zimskim spanjem brez krvi. Toda refleksno delovanje se avtomatično nadaljuje. Če torej damo kakega ježa med zimskim spanjem v vodo, bo splaval na breg, pa se pri tem ne bo prav nič zbudil.

Še bolj čudno je to, s kakšno žilavostjo se »zimski spavači« držijo svojega življenja. Tako so speče netopirje za pol ure izpostavili vplivanju najhujših strupenih izpuhov (ciankalija!), pa ni to netopirjem nič škodovalo. Če bi bili netopirji budni, bi bili v tem strupu že čez nekaj minut mrtvi. Tudi kirurgično so jih obdelavali, jim prizadejali najbolj nevarne operacije, pa so bili zmeraj še živi. — To so same uganke, ki je narava v njih neizčrpna.

ČRKOVNICA

a — a — b — č — d — g — g — i
— j — l — l — m — n — n — n — o
— o — o — r — t — t — v — v — ž

A . i . . . .
. a . i . . .
. . a . i . .
. . . a . i .
. . . . a . i

Iz teh črk poleg danih dveh sestavi 5 besed, ki pomenijo v drugačnem redu naslednje: lavantinski škof; italijanski fizik 18. stl.; evropska država; mesto v južni Franciji; Smetanova opera.

Rešitev črkovnice iz prejšnje številke:

Arabija; marabuj; Granada; Elbasan; Tatjana.

MALI OGLASI

Službe dobe

FANTA

14—16 let starega, ki zna ministrirati sprejme takoj v službo za cerkev in dom uprava pokopališča pri sv. Križu, Ljubljana. (b

Gospod, POMOČNICA ki je vajena kuhe in drugih hišnih del dobi takoj službo pri ravnatelju trg. šole Gogala, Gregorčičeva 29.

Poizvedbe

SAL

ovratnik kožuhovinast, rjav sem izgubila 18. t. m. od Sv. Petra ceste po Resljevi in Slomškovi do Gospodarske zveze. Poštenega najditelja prosim naj ga odda proti nagradi v upravi »Slov.«.

Radio

RADIO APARATE

in različni radio material, kakor žarnice, bloke, banane itd., stalno kupuje tvrdka EVEREST, Prešernova ul. 44. (i

Citajte knjige »Slovenčeve knjižnice«

Prodamo

DAMSKE MAJCE hlače »Triko« nekaj komadov prodam ali zamenjam. Naslov pove uprava »Slovenca«. 10287

Kupimo

OREHOVE LUPINE vsako količino kupi po lir 30 za kg trgovina R. Višnjevec — Florjanska ul. 37.

CEVI

za škropljenje vrta, kupimo. Tehnična pisarna, Rimska c. 13. Telefon 37-55. (k

PISALNE STROJE

dobro obranjene, boljše znamke kupi takoj po najvišji dnevni ceni tvrdka »Everest«, Prešernova ul. 44.

RJUHE

kapne, blazine, brisače in druge za gospodinjstvo uporabne predmete stalno kupuje in plača prav dobro trgovina »OGLED« — Mestni trg 3 (vhod skozi vežo). (k

Stroji

STARE DELE

od strojev, tudi neuporabne, kupimo. — Tehnična pisarna na Rimski cesti 13. Telefon 37-55. (str

TEL. **KINO »UNION«** 22-21

Danes zadnjikrat

Zabavna komedija

»DVOŽIVKA«

Hilda Krahl — Mathias Wiemann.

Predstave ob 16 in 18.

TEL. **KINO »MATICA«** 22-41

Barvno veledelo

»IMMENSEE«

Kristina Söderbaum, Carl Raddatz, Paul Klinger.

Predstave ob 16 in 18.

V sredo ob 18 zaradi alarma nedokončana predstava se nadaljuje v petek ob 15.

TEL. **KINO »SLOGA«** 27-30

Posledice nedovoljene ljubezni v filmu

»ČRNI TALAR«

Lotte Koch, Kirsten Heiberg, Richard Häussler.

Predstave ob 16 in 18.

DRAŽBA

Dne 24. novembra 1944 ob 14. uri (v slučaju alarma, eno uro po končanem alarmu) se vrši na Dolenjski cesti št. 26 (garaža Inž. Tavčarja) prostovoljna javna dražba raznih predmetov, kakor: 1 šalterskega pulta z marmorno ploščo, raznih omar, pisalnih miz, miz za pisalne stroje, navadnih miz, velikih in malih pultov, predsobne stene, steklenih vrat, steklenih sten, blagajniške celice z brušenim steklom, 1 kraljice peči, 1 kopirnega stroja »Victoria«, električnih svetilk itd.

V neizmerni žalosti sporočamo vsem sorodnikom, prijateljem in znancem žalostno vest, da nam je umrl 30. oktobra v Ženevi naš ljubljeni soprog, oče, brat, stric in svak, gospod

Vladimir Miselj

Maša zadušnica se bo brala v Dol. Logatcu.

Ženeva, Dol. Logatec, Ljubljana, dne 23. novembra 1944.

Nadja, žena;
Vadim, Manca, otroka;
Ema, Ana, Gela, sestre;
Minka, nečakinja;
dr. **Ana Zalokar,** svakinja z otroki.

ZAHVALA.

Vsem, ki ste ob bridki, prerani izgubi naše ljubljene žene, zlate mamice, hčerke, sestre, svakinje in tete, gospe

Marije Maček

roj. Petek

obsuli njeno krsto s cvetjem in jo počastili s prekrasnimi venci, se prisrčno zahvaljujemo. Vsemogočni naj bo plačnik čč. sestram, ki so pokojnici tako požrtvovalno stregle za časa njenega zdravljenja v bolnišnici. Toplo hvaležnost dolgujem gospodu primariju dr. Peršiču za njegovo zdravniško pomoč.

Zahvalo izrekam čč. duhovščini, cerkvenemu pevskemu zboru ter vsem prijateljem, znancem in sosedom, ki so tolažilno sočustvovali z nami.

Žalujoči:
AVGUST, soprog;
BABI, hčerkica
in ostalo sorodstvo.

EMILIJA FON,
lekarnarica v Kostanjevici

javlja v imenu sorodnikov, tužno vest, da je umrl danes, dne 23. t. m. ob 8. uri njen srčno ljubljeni stric, gospod

dr. Otmar Krajec

mestni fizik v pok.

Pogreb dragega pokojnika bo v soboto 25. t. m. ob 8. uri zjutraj z Žal, kapele sv. Jožefa na pokopališče k sv. Križu.

Ljubljana, Kostanjevica, Novo mesto, 23. novembra 1944.

GUNNAR GUNNARSSON:

NA BREGU ŽIVLJENJA

Roman 66

Potem je počasi vstal.

»Saj lahko tudi grem,« je mirno dejal. »Nič vam ne morem pomagati — za zdaj. Vendar bom ostal doma, če bi kasneje kaj želeli.« Nato je dodal, ne da bi se prav za prav zavedal, koliko ali kako malo je s tem mislil: »Bog vam daj moči.« In tedaj so se mu oči napolnile s solzami.

Ona je na pol začudena okrenila glavo proti njemu, z naporom mu je dala svojo medlo roko, ki jo je prijel in naglo stisnil. Nato se je obrnil in s tihim glasom naročil babici, naj zoper bolečine uporablja malo morfija in ji dejal, da naj pošlje ponj, kadar bi potrebovala njegovo pomoč — nakar je brž odšel.

Ko je prišel v veži do hišnih vrat, jih je Sera Sturla pravkar odprl in mitro stopil noter. Oba sta nehote obstala. Rdeči obraz Polla Brandssona je postal še bolj rdeč, a bledi obraz Sere Sturle je še bolj pobledel.

Zdravnik je le za hip obstal. Nato je pristopil k pastorju, ga zgrabil za rame, on njega, ki je bil toliko večji in močnejši, in mu s pogledom, ki je kar plamtel od sovraštva in jeze, siknil v obraz, medtem ko ga je besno stresal:

»Morilec! Podlež!«

Od razburjenja se mu je zadušil glas. Župnik je še zmeraj stal ko hrom in se ni zganil. Ko je zdravnik spet mogel govoriti, je le ponovil: »Morilec!« in zdaj je v njegovem glasu drnatelo ihtenje. Nato je spustil župnika in odhitel skozi vrata in izginil med snežnimi zameti.

Sera Sturla je še nekaj časa stal. Niti uda ni mogel premakniti.

»To je nemogoče, to je nemogoče,« je spet in spet skoraj neslišno ponovil.

Čim je zbral svoje moči, se je opotekel po hodniku, prešel prazno sobo in odšel navzgor po stopnicah. Pred spalnico pa je obstal. Nemogoče se mu je zazdelo, da bi zganil z roko in odprl vrata. A medtem ko je stal ondi, je mahoma zaslišal ječanje v sobi. Ah, saj to je bila ona! Njen glas — spoznal ga je po tem ječanju! In nenadno veselje, da še živi, je šinilo ko sunek skozi njegovo srce in se je nato ko topel val krvi razširilo po vsem telesu. V tem hipu je sam sebi dejal, da ne bo umrla — opazil je to po sebi, občutil v svojem srcu.

Lahkih korakov je odhitel v svojo prejšnjo spalnico, kjer je imel še zmeraj nekaj svojih oblačil; strgal je obleko za v sneg s sebe, in mokro, deloma na telo primrzlo spodnjo obleko, in je zmetal vse na kup na tla in smuknil nato urno v suho obleko. A še medtem ko se je preoblačil, je izginilo prepričanje, da bo še živela. Iznova se je pojavil prejšnji strah. In ko se je spet bližal bolniški sobi, se je začel tako tresti, da se je komaj premikal.

Notri je bilo tiho, in strahoma, prav počasi, je odprl vrata. A ko je videl, kako se je glava ondi na blazini zaradi šuma obrnila, kako je blažen smehljaj šinil po bledem obrazu, je brž zaprl vrata in skoraj stekel skozi sobo do postelje. Pokleknil je in prijel za njeno oslabljeno roko in jo previdno božal. Poljubil jo je in položil glavo na blazino. Nekaj časa sta se molče ljubkovala in oba sta imela solzne oči. Nato je vprašala s slabotnim glasom — čutila je, da se bliža nov napad:

»Le kako je tem revežem zunaj na razbitini?«

Sera Sturla se je nasmehnil skozi solze:

»Rešeni so, vsi,« je rekel. »Jaz sem splaval k njim.«

Njen smehljaj je bil radostnejši — za hip, potem je okamenel, saj so se popadki spet vrnili.

Babica, ki se je bila prej oddaljila od postelje, je brž prihitela ob prvem ječanju — zakaj gospa Helga ni kričala — in Sera Sturla je vstal, da bi ne bil v napotje, usedel se je na stol, prijel je ženo za roko in jo držal v svoji, sklonjen naprej in težko sopeč, ko da bi sam trpel vse te muke.

Zdaj so se začeli popadki z vso resnobo. Z vedno krajšimi presledki so trgali in mrcvarili njeno telo, tako da je bil ves njen život z najstrahotnejšimi bolečinami pretresen. Sera Sturla ji je venomer brisal pot s čela. Njeno težko, hripavo ječanje se mu je dozdevalo tako strašno, da si je skoraj želel, da bi rajši vpila. Njegovo globoko sodoživljanje in sotrpljenje mu ni pustilo prostora za misli na preteklost ali prihodnost. Mislil je le od sekunde do sekunde. Kar se je tu dogajalo, mu je tako prevzemalo dušo, da je celo zavestna vera stopila v ozadje in je ostala le mehanična, na pol zavestna, vendar od ognja srca in krvi goreča molitev — kot klic na pomoč iz njegovega najglobljega obupa zavoljo tega, ker je bil tu tako brez vse moči.

Popadki so bili še hujši, ječanje gospe Helge je bilo zmeraj težje in bolj hripavo. In s poslednjim stokom, ki je bilo slišati, ko da bi zaječala žival v skrajni stiski, je slednjič vendarle spravila svojega otroka na svet — majhno dekletce, ki je, dasi je prišlo za mesec dni prezgodaj, takoj dokazalo, da ima že povsem v oblasti svoj glas. Babica jo je zavila v odejo in položila na drugo posteljo, kjer je za zdaj obležala in kričala dalje, in se je zavzela za mater. Gospa Helga je ležala zaprtih oči. Bila je do dna izčrpana. Koj po porodu je bila skoraj nezavestna. Tako je nekaj časa ležala in se je le nagonsko borila, da bi se spet osvestila. Rada bi bila oči odprla, rada bi bila govorila z možem... mu povedala tisto pičlo število besed, preden bi umrla...

Babica je bila vsa obupana. Kri je odtekala bolnici in ni je bilo moči ustaviti. Sera Sturla je sedel in molil neprestano so se mu pregibale ustnice v nemi, iskreni molitvi. Tako se je vedal molitvi, da je skoraj menil, da stoji Bog zraven njega in mu on šepeče na uho svoje goreče molitvene besede. Niti slišal ni, da je babica zahtevala, naj pride zdravnik.

Tudi v II. letniku SVETOVE knjižnice

NE SMEJO ostati knjižne police brez »SVETOVIH« knjig. NAROČITE SE TAKOJ NA »SVET!«

Za »Ljudsko tiskarno«: — Za Ljudsko tiskarno: Jože Kramarič — Herausgeber, izdajatelj: Joško Krošelj — Schriftleiter, urednik: Janko Hafner